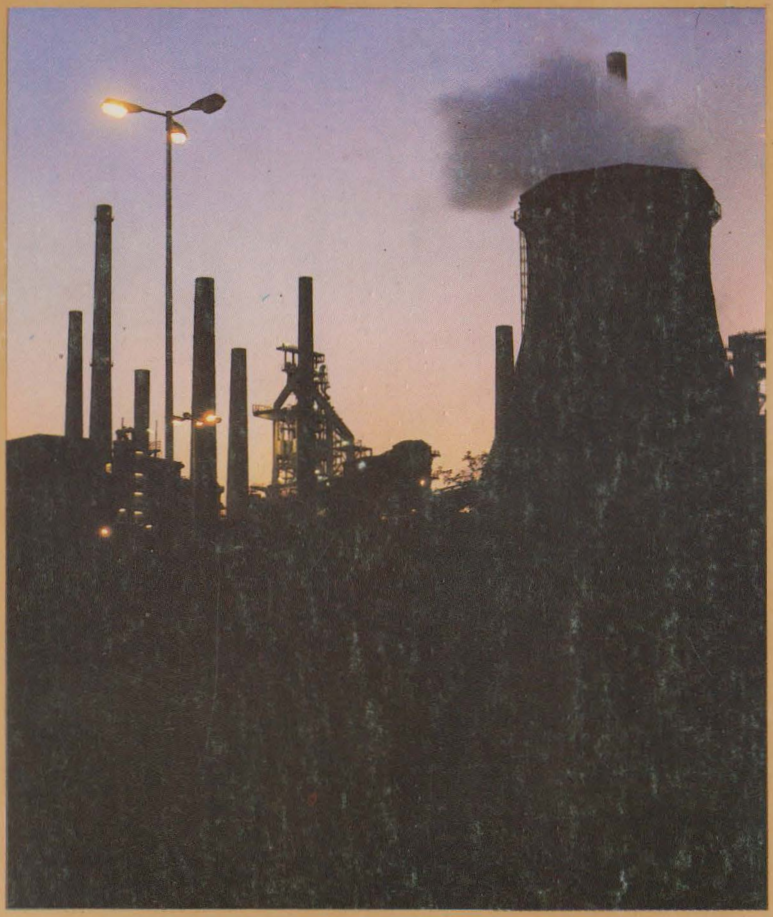
Murat Karaaslan

DÜŞLER ÜLKESİ

Günışığı Yayınları

DÜŞLER ÜLKESİ

Genel Dizi : 4
Birinci Basım : Şubat 1989

Günışığı Yayınları : Necatibey Cad. Ankara Apt. 22/23 Yenişehir Ankara • *Dizgi-Baskı :* FİNAL OFSET Tel : 576 03 13 • *Kapak Baskısı :* FİNAL OFSET • *Mücellit :* Çifçi.

MURAT KARAASLAN

DÜŞLER ÜLKESİ

GÜNIŞIĞI YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

— DÜŞLER ÜLKESİ 5
— MAKASÇI CEMİL 9
— RUHRDA ÖLÜM 15
— TRAMVAYDA 21
— NİKOLAUS ... 27
— YENİ BİR ARKADAŞ 33
— ON İKİ YIL SONRA 39
— HÜLYA'NIN ÇİLESİ 43
— EVLENME İLANI 49
— BİR ÇOCUKLUK ANISI 75
— ARKADAŞIM HANS 81
— ZÜHTÜ ... 88
— KAÇAK İŞÇİ 101
— YAŞAMAK GÜZEL ŞEYDİR 108

DÜŞLER ÜLKESİ

Trenden indiği anda sevincinden neredeyse kapanıp yerleri öpecekti. Yıllardan beri düşünü kurduğu, özlemini çektiği bu taşı, toprağı altın ülkeye nihayet gelmek nasip olmuştu.

Üç gün, üç gece süren yolculuğu boyunca sevincinden yerinde duramamış, yıllardan beri kurduğu düşlerin gerçekleştiğini düşündükçe tren koridorlarında şıkır şıkır oynamamak için kendini zor tutmuştu.

Askerlikten sonra hep işsiz kalmıştı. Evdeki kalabalık da yıldan yıla artıyordu. Çoğu geceler Almanya'ya gittiğini, orada çalışıp para kazandığını, bir sürü para biriktirip köyüne döndüğünü düşler, bir türlü uyuyamazdı.

Almanya'da çalışan bir kaç tanıdığına defalarca mektup yazıp yardım istemişti, bir bilet, bir davetiye göndersinler diye beklemişti. İlgilenmek bir yana, mektuplarına yanıt veren bile olmamıştı. Artık başının çaresine bakmak zorunda olduğunu anlamış, beklemekten vaz geçip kendi olanaklarını kullanmaya karar vermişti.

Gerekli parayı bulabilmek için satılabilecek bir-

kaç parça malını elden çıkarmış, eline geçenlerle bir pasaport çıkartıp bir de bilet almış, yola düşmüştü.

İşte şimdi de düşlerini gerçeğe dönüştürecek olan periler ülkesindeydi.

İstasyonun bol ışıklı koca yapısından çıkıp da ıslı, beton yığınların arasındaki ıslak sokaklara düşünce içini yavaştan bir şüphe kemirmeye başladı. Acaba yanlış mı gelmişti? Bu kara eski yapılar, ıslak, bozuk yollar, bu sisli, rutubetli hava yüzbinlerin, milyonların dilinden düşmeyen cennet Almanya olamazdı. Evet, acaba yanlış mı gelmişti? İneceği istasyonu mu şaşırmıştı? Acaba burası Almanya'nın önemsiz bir köyü müydü?

Elinde bavulu, yıllardır düşünü kurduğu kenti bulmak umuduyla yavaş yavaş ilerledi. Ama o ilerledikçe binalar daha da kararıyor, sokaklar daha da daralıyordu.

Yağmurdan, soğuktan korunmak için kürklerine, paltolarına bürünüp, başlarını şemsiyelerinin içine gömmüş hızla gelip giden insan kalabalığı da yavaş yavaş azalmaya başlamıştı. Herkes bir yere doğru gidiyordu. Onun ise gidecek hiçbir yeri yoktu.

Şaşkın şaşkın çevresine bakındı. Bu soğuk rutubetli geceyi dışarda geçirmek zorunda kalacağını düşündü. İçi burkuldu. Birden buralara geldiğine pişman oldu. Artık başı bir arı kovanı gibi uğulduyor, içini kemiren düş kırıklığı yerini korkuya bırakıyordu.

Yüzüne çarpan yağmur damlacıkları, gözlerinden aktığını bile farketmediği yaşlarla birleşerek üç günlük traşsız yüzündeki engebelerde kendine bir yol bulup çenesine doğru akmaya başladı.

Birden karşı kaldırımı boydan boya kaplamış kocaman bir mağazanın geniş vitrinlerinin üstündeki

balkonun altına sığınmış, yağmurdan korunmaya çalışan bir kaç kişi gördü. Siyah saçlarında, bıyıklarında, konuşurken yaptıkları hareketlerde, tavırlarında ona yabancı gelmeyen bir şeyler vardı. Onların da Anadolulu olabileceklerini düşündü birden. İçinde kaybolan sevinç filizleniverdi. Yitirdiği dostlarını bulmuş biri gibi tüm canlılığıyla onlara doğru yürüdü.

MAKASÇI CEMİL

Cemil, ağzında düdüğü, ister kar yağsın ister yağmur, ister gece olsun ister gündüz sürekli dışardaydı. Hızla vagonların arasına seğirtir, düdüğünü öttürerek vagonların birini çözer, diğerini bağlardı. İşi çok tehlikeliydi.

Vagonların manevra yapıp sıraya dizildikleri yer tıpkı örümcek ağı gibi ray döşeliydi. Hangi vagonun hangi raydan gelip, hangi raya döneceğini önceden kestirmek zordu.

Vardiya sonuna doğru yorgunluktan ayakta zor durabilen makasçılar, vagonları taşıyacakları mala göre sıraya dizer ardarda bağlarlardı. Katarlara bazen otuz, kırk bazen elli ve daha fazla vagon eklenirdi.

Boşaltma yeri yüklemeden daha da tehlikeliydi. Burada üzeri raylarla örülmüş alan, yer yer derin kuyularla doluydu. Gelen yüklü vagonlar taşıdıkları mala göre bölümlere dağıtılırdı. Çoğunlukla dumanı rüzgarla dağılan ve alevleri metrelerce yükselen kor halindeki cüruf taşınırdı.

Vagonların saçtığı dehşet çoğunu yıldırmıştı. Bir anlık dalgınlıktan yararlanarak sinsice arkadan sokulup vururlar, insanın sağlam yerini bırakmazlar-

dı. Hele sürüklenip kuyulardan birine düşen için hiç kurtuluş yoktu. Cüruf alevlerinin kucağında cayır cayır yanardı bir anda. Külleri siyah bir leke gibi kalırdı korların üstünde.

Düşenin çığlığına koşardı arkadaşları. Hüzünlü bir sessizlikle birbirlerine bakar, kimin eksik olduğunu anlamaya çalışırlardı. Sonra bir fısıltı, bir isim dolanırdı ortalıkta: Antonyo, Helmut ya da Ahmet. Her milletten makasçı vardı.

Herkes üzgün üzgün gözlerini kuyunun derinliklerine dikip susardı. Sonra içlerinden biri boğuk bir sesle sükuneti bozar, oradakileri düşüncelerinden koparırdı:

«Üç çocuğu vardı!»

«İyi arkadaştı, çok da gençti!»

«Yazık oldu!»

O sırada ilk yardım arabası mavi ışıklarını yakarak gelirdi. Arkasından iki, üç itfaiye arabası, polis ve şirketin koruyucuları kuyunun çevresini sararlardı. Doktor közlerin üstündeki gölgeye bakarak rapor tutardı.

Makasçıların kimi elinin tersiyle gözlerini silerek, kimi de ağzında okkalı bir küfür mırıldanarak yeniden vagonların arasına dağılır, düdük sesleri gelgitler yine başlardı.

Bu tür ecelsiz ölümler işçilerin arasında bezginlik yaratıyordu. Çoğu, işi biter bitmez gereğinden de fazla içerek olayı unutmaya çalışırdı. Kadınlar böylesi durumlarda kocalarına ses etmezler, onların sızıncaya kadar içmelerini, bağırıp çağırmalarını hoşgörüyle karşılarlardı. Böylesi olayların etkisi haftalarca sürer, sonra yavaş yavaş unutulurdu.

İnsanın nefesini kesen rüzgar, karları tozutarak

savuruyor, sıfırın çok altında olan soğuk, hareket etmeyi güçleştiriyordu. O gece Cemil için şanssızlığın en büyüğüydü. Her zaman eritilmiş demir, alevleri yükselen kor halindeki cüruf taşınırdı. Hava ne kadar soğuk olursa olsun ısınma olanakları olurdu. Ama o gece sadece işlenmiş, soğuk cüruf taşınıyordu.

Tipi saatlerdir acımaksızın devam ediyordu. Vagonların arasında vahşi sesler çıkartarak dolaşan rüzgarın ıslıkları, makasçıların düdük seslerine karışıyordu.

Cemil'in ucu demirli iş ayakkabılarının içinde ayakları soğuktan uyuşmaya başlamış, eldiven diye kullandıkları avuçlarının ortasını kaplayan ve bileklerine bağlanan deri parçasının dışında kalan parmakları kızarıp şişmişti. Soğuktan gözleri kararıyor, vagonların arasına girip çıkmakta güçlük çekiyordu.

Geçen hafta sabah vardiyasında birlikte çalıştığı Fikret'i anımsadı. Daha çocuk denecek yaştaydı. Okuma olanağı bulamadığı için çalışmak zorunda kalmıştı. İş bulabildiği için kendisini şanslı sayıyordu.

O gün de hava çok soğuktu. Bütün gün soğuk cüruf taşımışlardı. Fikret, sonunda dayanamayıp ağlamıştı. Cemil de ısınsın diye onu soyunma yerine göndermişti. Şimdi de nerdeyse kendisi koyverecekti gözyaşlarını. Bu gece sıcak cüruf yüklemedikleri için bir kez daha lanet etti.

Vücudu soğuktan iyice sertleşmişti. İnsan üstü bir güçle eğilip doğrulmaya çalışıyor, bir robot gibi hareket ediyordu. Buna rağmen bütün vagonları bağlamayı başardı. Bıyığına biriken buzları artık duyarlığı kalmayan parmaklarıyla temizledi. Hareket düdüğünü çaldıktan sonra en sondaki vagona tırmandı.

Vagonlar önce arkaya sonra öne doğru sarsıldı, ve yavaş yavaş harekete geçti. Cemil giderek hızla-

nan katarın arkasında, düşmemek için korkuluğa sıkı sarıldı.

Bu firmaya ilk başvurduğu günü düşündü. İşlemleri yapan memur onu tepeden tırnağa süzdükten sonra:

«Bizim işlerin zor yanı yoktur. Ama dikkat ister. Biraz dikkatli davranırsanız eğlenceli bile gelebilir. Anlıyorsunuz değil mi?» demişti.

Aynı şeyleri kimbilir kaçıncı kez söylemenin getirdiği bezgin bir duygusuzlukla fakat görevini eksiksiz yapma titizliğiyle iş koşullarının rahatlığını uzun uzun anlatmıştı:

«Hep dışarda temiz havada olacaksınız. Tozu yok, dumanı yok. Temiz havayı ciğerlerinize çeke çeke gezeceksiniz. Çevrede sevilen tek firma bizimkidir. Verdiğimiz ücretler tatmin edicidir. Yeterince de fazla mesai verilir. Hele yazın güneşli güzel günlerde kapalı yerler tozdan, dumandan, sıcaktan cehenneme döndüğünde içerdekiler bunalırken... Bizim işimiz öyle değil. Sadece biraz dikkat, biraz da çeviklik...»

«Çeviklikte Ramazan'ın üstüne yoktu.» diye iç geçirdi Cemil. «Kedi gibiydi, havada iki perende atar, yine de ayaküstü düşerdi. Yirmi iki yaşındaydı.»

Geçen yaz vagonlardan biri Ramazan'a çarpıp bir kuyuya yuvarlamıştı. Allahtan kuyu soğumuş cüruf doluydu da yanmaktan kurtulmuştu. Sadece bir kolu ve iki kaburga kemiği kırılmıştı. Cemil yetiştiğinde ilk yardım arabasına koymuş götürüyorlardı. Kazaya üzüldüğü kadar Ramazan'ın sağ kaldığına da sevindi.

Makas değiştiren katarın sarsıntısıyla kendine geldi. Korkuluğa daha sağlam sarılmak istedi. Ama ne elleri ne de kolları artık emirlerine boyun eğmiyordu. «Düşmemek için en iyisi çökmek,» diye dü-

şündü ve kendisini vagonun arkasındaki sahanlığa bıraktı. Ani bir sarsıntıyla dengesini kaybetti, sırt üstü arkasındaki boşluğa yuvarlandı.

Lokomotifin sürücüsü her şeyden habersiz hızla yükleme yerine vardı. Manevra için Cemil'in işaretini bekledi. Ses seda yoktu. Başını pencereden uzatıp bağırdı, yine ses yoktu. Telsizle boşaltma yerine sordu. Cemil'i gören olmamıştı. Cemil'in hareket düdüğünü çaldığından emin olduğu için vagonlardan düşmüş olabileceğini düşündü, hemen asistanı aradı.

Kurtarma ekibi Cemil'i kuyulardan birinde bulduğunda elleri, ayakları ve o gün sıcak cüruf yüklememiş olmanın sevinciyle gülümseyen dudakları donmuştu.

RUHRDA ÖLÜM

Çalıştığımız yer uzun, kocaman bir hangardı. Burada çeşitli kalınlıkta saç levhalar üretiliyordu. Hangarın bir ucundaki fırınlardan ortalama onar tonluk kızgın demir külçeleri çıkartılıyor, bunlar kulakları sağır edecek bir gürültüyle dev silindirlerin arasından ezilerek geçip, öbür uçta saç levhalar halinde makaralara sarılıyorlardı. Makaralara sarılan saçların bir kısmı ikinci bir makinaya takılıp istenilen uzunlukta kesilerek paketlemeye götürülüyordu.

Paketlemede hepsi de Türkiye'nin köylerinden, kentlerinden getirilmiş otuzdan fazla işçi çalışıyordu. Bu bölümde insan bir saniye boş kalamazdı. Paketlenecek saçların altına önce kalaslar yerleştirilir sonra bunların arasına enine boyuna sağlam çemberler uzatılırdı. Bunların üstüne de içi naylon iplikli kalın kâğıtlar yayılırdı. Saç levhalar önce bu kâğıtlara sarılır, adeta hediyelik paketler haline getirilirdi. En sonunda da çemberlerle sıkı sıkıya bağlanıp TIR'lara, vagonlara yüklenerek dünyanın çeşitli ülkelerine gönderilirdi.

Hangarın her yerinde harıl harıl çalışan makinalar canını dişine takmış insanların halinden anlamazdı. Çalışır dururlardı kendilerine yakışan ça-

bukluklarıyla. Ama bunu kendi istekleriyle yapmazlardı. Elinin altındaki şalterin düğmesine bastın mı zınk diye asker gibi dururlardı. Hiç karşı gelmeden bir daha düğmeye basılana dek uysal uysal beklerlerdi. İşte o zaman dikilirdi karşına çavuş. Suratını asarak küfreder gibi ne olduğunu sorardı. Yeniden basardın şalterin düğmesine. Yeniden gürül gürül çalışmaya başlardı makinalar. Patrona ve çavuşa çektiğin kalay bu gürültüye karışır giderdi. Terini akıta akıta yine girişirdin makinayla yarışa. Gözlerin de yaptığın işle duvardaki saat arasında mekik dokurdu.

Kızgın demirlerle dolu hangardaki dayanılmaz sıcak, gümbür gümbür çalışan makinaların gürültüsü, saç levhalarının dev silindirlerin arasında hızla kayışı uzun süre çalışanların sinir sistemini sarsardı. Ölüm sanki her köşede hazır beklerdi. En küçük bir hata, bir dikkatsizlik insanın hayatına mal olabilirdi. O güne dek yedi ölü çıkmıştı bu hangardan. Yüzden fazla da sakatımız vardı. Yaralananların sayısını bilen yoktu. Son olarak bir dev vinç işçilerden birinin boynunu koparmıştı. Bir başkasının kolunu da silindirler dirseğine dek alıp götürmüştü.

Ben makaslardan birinde çalışıyordum. Görevim hatalı görülüp ayrılmış saçların sağını, solunu kesmek, bunları tekrar silindirlerin arasından geçirerek satılabilir hale getirmekti.

O gece, vardiya çavuşumuz, Kâzım'ın benimle birlikte çalışmasını söyledi. Kâzım çalıştığımız hangara iki hafta önce gelmişti. Orta yaşlı, tıknaz yapılı, pembe yanaklı biriydi. Tepesindeki saçlar dökülmüştü. Tek sözcük Almanca bilmiyordu. Kendisiyle konuşulduğunda söylenenleri daha iyi anlayabilmek için hâlâ gençliğini kaybetmemiş parlak siyah göz-

lerini kısar, yarı yarıya açık tuttuğu ağzında takma dişleri pırıl pırıl parlardı.

Sac paketini makasın önüne yerleştirip çalışmaya başladık. Görkemli aletin bıçağı her kalkıp inişte on milimlik sacı kâğıt gibi kesiyordu. Artık parçalar Kâzım'ın önüne düşüyordu. O da bunları toplayıp yandaki demir kasaya dolduruyordu. Kâzım'ın otomatik olarak kalkıp inen makasla başa çıkması için çok çabuk olması gerekiyordu. Bu, bir tür makinalaşmaydı. Makina yorulmuyor, hep aynı hızla, aynı tempoyla çalışıyordu. Kâzım da yorulmamalıydı ama yorluyordu. Ağırdı parçalar. Yavav yavaş kollarının gücü kesiliyordu. Zaman ilerledikçe daha yavaş eğilip doğruluyor, giderek hareketlerinin ritmi bozuluyordu. Sırıl sıklam terlemişti. Alnından yanaklarına yürüyen damlacıklar boynundan süzülerek göğsüne doğru akıyordu.

Gece yarısını aşmıştık. Kâzım iri gövdesiyle makasın önündeki yere sıkışıp kalmıştı. Önüne düşen parçaları güçlükle topluyor, arada bir de bana bakıyordu. Ezilen, acı çeken bir hali vardı. Bazen yorgunluktan feri sönen, bazen hiddetle parlayan bakışlarıyla sanki birşeyler söylemek istiyordu. Belki: «Durdur şunu oğlum! Bak mahvoldum bu cehennem çukurunda. Durdur biraz da nefes alalım. İnsan insana iki laf edelim. Köylerimizden, dağlarımızdan konuşalım. Mor menekşelerle süslü yayla yollarından elele yürüyen gelinlerden, kızlardan bahsedelim. Bahardır şimdi. Güneş okşar, ısıtır her yeri. Kırlar çiçeklere bezenmiştir. Yeşilliklerin arasında körpe kuzular oynaşır. Her yer nergis. Rüzgâr dağlardan kekik kokuları getirir. Dereler türkü gibi çağlar. Haydi durdur şunu!» diyordu. Ya da «Ulan dürzü, durdur

şu gavur icadını! Dayanılacak gibi değil. Sıkıştım kaldım şurada. Durdur şunu, Allahın belası!» diyordu.

Nihayet dayanamadım. Çavuş gelirse söyleyecek bir yalan bulurdum. Bastım şalterin düğmesine. Zınk diye duran makinayla birlikte Kâzım da olduğu yere çöktü. Yanına gittim doğruldu.

«Çok yoruldun herhal Kâzım emmi.» dedim.

«Evet aslan yeğenim. Belim kırıldı şu lanetleri çeke çeke. Eğilip kalktıkça şu koca yapı başıma çökecek gibi oluyor. Baksana her yanım ter. Cehennem gibi sıcak içerisi. Nefes almakta güçlük çekiyorum.»

Elini göğsünün sol tarafına bastırıp üzgün üzgün yüzüme baktı. Konuşması içimi sızlattı. Dokunsam ağlayacakmış gibi geldi bana.

«Halin pek iyi görünmüyor. Hasta mısın?» dedim.

«Pek iyi değilim.» diye mırıldandı.

«İstersen seni ilk yardıma götüreyim.»

«Yok, o kadar da değil. İdare ederiz. Zaten paydosa ne kaldı?»

«Sen biraz dinlen, ben makasa yeni bir paket yerleştireyim.» dedim.

Biraz dinlensin diye yarım saatten fazla oyalandım. Sonra tekrar başladık çalışmaya. Ama Kâzım'ın durumu iyi değildi.

«Senin çalışacak halin yok. O daracık yerde zor kıpırdayabiliyorsun. Gel, sen kes. Sana nasıl keseceğini göstereyim.» dedim. Sevindi. Saçları milimi milimine ayarlayıp kesmesi gerekiyordu. Birkaç tanesini denedi, beceremedi. Anlaşılan o gece yapmamız gereken tonajın ancak yarısını çıkarabilecektik. Bu durumu fark eden çavuş sabaha karşı başımıza dikilip daha hızlı çalışmamızı istedi. Zorunlu olarak tekrar makasın başına geçtim.

Ben sac levhaları doğradıkça Kâzım'ın önüne düşen parçalar giderek bir yığın oluşturuyordu.

«Boş ver.» dedim. «Yığılsınlar!» Ben sana yardım ederim birlikte boşaltırız orayı.»

Ama dinlemedi. Bir saat aralıksız çalıştık. Makasın önündeki paket bitmişti. Yeni bir paket getirmeden önce Kâzım'ın yanına gittim. Yüzünün rengi alabildiğine solmuş, yanakları sapsarı olmuştu. Pırıl pırıl gözleri canlılığını yitirmiş, mat mat bakıyordu. Ürktüm. Tıpkı bir ölüye benziyordu.

«Kâzım emmi.» dedim usulca.

Önce hiç hareket etmedi. Sonra yavaşça başını bana doğru çevirdi. Gözlerinin sadece akı görünüyordu. Onunla konuşuyordum ama sanki beni duymuyordu. Hemen büroya koşup yardım istedim. Geri döndüğümde elinde bir saç parçasıyla oraya yığılıp kalmıştı. O sırada ilkyardım arabası geldi. Kâzım'ı apar topar götürdüler.

Gece vardiyasını bitirmiş, sıra öğlen vardiyasında çalışmaya gelmişti. Tam işbaşı yapacağım sırada Rizeli Niyazi yanıma geldi.

«Haberin var mı?» dedi üzgün üzgün.

«Hayrola?» dedim.

«Kâzım emmi rahmetlik oldu!...»

«Deme yahu! Nasıl olur?»

«Oldu işte!... Kalbi varmış. Doktor ağır iş yapmasını yasaklamış ama Kâzım emmi işten çıkarılırım korkusuyla bunu kimseye söylememiş.»

Bir an ne söyleyeceğimi bilemedim. Kırpık sac parçalarının arasından bana bakan parlak siyah gözlerini anımsadım. «Durdur şunu oğlum! Durdur biraz da nefes alalım. İnsan insana iki laf edelim... Köylerimizden, dağlarımızdan konuşalım. Mor me-

nekşelerle süslü yayla yollarından elele yürüyen...»
O sırada bize doğru yaklaşan çavuşa takıldı gözlerim. Ve şaltere bastım. Ağır çelik bıçak tüm dehşetiyle saç levhanın üstüne indi. Dev makasın sesi, kesilen saçların çığlığı hangardaki gürültülü ritme karıştı. Vardiyanın bitmesine daha sekiz saat vardı.

TRAMVAYDA

Akşam üstü saat altıyla yedi arasında caddeler dolar. Trafik tıkanır, duraklar insandan geçilmez. Elleri çantalı, kucakları paketlerle dolu insanlar doldurur tramvayları, otobüsleri.

Güzel bir sonbahar günü, bindiğimiz tramvay her akşamki gibi tıka basa dolu. Kadınlı erkekli, çocuklu bir kalabalık iyice sıkışmış. Adım atacak yer yok. Duraklarda yeni binenler içerdekileri itip daha da sıkıştırarak kendilerine yer açmaya çalışıyorlar.

Sırtını cama dayamış, sarı saçları ağarmış, iri gözbekli adam, arkadan gelen bir itmeyle tüm ağırlığını önünde dikilen ufak tefek, bıyıklı adamın üstüne bıraktı. Ufak tefek adam tüm gücünü harcıyarak üstüne çöken ağırlıktan kurtulmaya çalıştı. Sarışın adam hiç oralı olmadan dirseğini dayayıp bastırmaya devam ediyordu. Ufak tefek bıyıklı ancak çevredekilerin yardımıyla kurtulabildi.

«Kokuyor!» dedi sarışın, «Memlekette sarmısak bırakmamış, yemiş.»

Çevresine bakınıp kendisine hak verecek birilerini aradı... Sözlerinin anlaşılmadığını sanıp yüzünü büsbütün ekşitti ve daha yüksek sesle:

«Bu halleriyle de toplum içine çıkıyorlar! Güzel

ülkemizi berbat etti bunlar! Sarmısak yiyicileri! Defolup gitmiyorlar da!» Gururla etrafına bakındı tekrar, kendine yandaş bulmak için.

Yanında duran genç kadın:

«Lütfen kendinize gelin. Yalnız değilsiniz. Siz galiba içkinin dozunu kaçırmışsınız.» dedi.

«Bana mı diyorsunuz?» diye gürledi sarışın.

«Sizden başka gevezelik eden var mı?»

«Siz kim oluyorsunuz?»

«Bir vatandaş.»

«Avukatı mısınız bunun?»

«Hakarete uğrayan bir insanı savunmak için avukat olmak şart mı?»

«O görgüsüz bir yabancıdır! Şimdiye kadar bize uyum sağlayamadığına göre gidip eşeklerini sürsün. Burası sirk değil!»

Ufak tefek adam başını çevirip uzun uzun baktı sarışına ve sarsıla sarsıla giden tramvayda kimseye çarpmamak için tutunduğu demiri var gücüyle sıktı.

Genç kadın, sarışını bir süre süzdükten sonra:

«Size acıyorum doğrusu» dedi. «Bu devirde hâlâ ayırımcılık yapıyorsunuz. Sizin gibilerin ülkemizin başına getirdiklerinin acısını hâlâ çekiyoruz. O yüzden halkımız param parça oldu...»

«O zaman Almanya'yı sağdan soldan gelen maymunlardan temizlemek istedik. Bugün de istiyoruz. Yarın da isteyeceğiz!»

«Siz hiç aynaya baktınız mı?» dedi genç kadın.

«Bu kadarı da fazla artık. Haddinizi bilin! Hakaret etmeye hakkınız yok.»

«Siz nasıl başkalarına hakaret ediyorsunuz? Bu hakkı size kim veriyor?»

«Size hiç aile terbiyesi verilmemiş.»

«Size verilmiş mi?»

«Evet hanımefendi. Bundan şüpheniz olmasın.»

«Yanıldığınız belli.»

«Yanılmıyorum. Benim aldığım terbiye sizinkine benzemez. Biz büyüklerimize karşı saygılıydık...»

«Eğer size terbiye verilseydi, size de başka insanlara karşı saygılı olurdunuz. Çok merak ediyorum, acaba çocuklarınızı nasıl bir terbiye ile yetiştirdiniz.»

«Benim çocuklarım gerektiği gibi iyi yetiştiler. Sonra bu, bir yabancıdır, vatandaşım değildir.»

«İşte terbiyenizi ortaya koydunuz. Bu bey de bu şehirde yaşayan bir hemşehrimizdir.»

«Bir sarmısak yiyicisini hiçbir zaman hemşehrim olarak görmedim, görmeyeceğim de!»

«Çok ileri gidiyorsunuz. Böyle konuşmaktan utanın.»

«Asıl siz hanımlığınızı bilip gevezeliğe son verin.»

«Siz başladınız gevezeliğe, başkasını küçümsemeye.»

«Madem ki onun avukatı değilsiniz, sizi hiç ilgilendirmez. Yaşadığımız ülke demokrat bir ülkedir.»

«Fakat sizde demokrat düşünceler yok. Demokrasiye birazcık saygınız olsa, savunmasız bir insana toplum içinde hakaret etmezsiniz.»

O ana kadar tartışmaya karışmayan biri bağırdı:

«Bırakın birbirinize hakareti. İkiniz de Alman ve Hıristiyansınız. Boşuna tartışıyorsunuz.»

«Boşuna mı tartışıyoruz? Kendisini savunamayacak bir insana hakaret etmek sizce önemli bir neden değil mi tartışmak için?»

«Haklısınız ama olmuş bir kere. Kapatın gitsin.»

«Kokuyor!» dedi sarışın bağırarak. «Bunların kokutmadıkları yer kaldı mı?»

«Yolcular arasından bir başka ses yükseldi:

«Kapa çeneni artık ihtiyar! Hep seni mi dinleyeceğiz?»

«Şimdiye kadar hep hakaret ettiniz.» dedi yolculardan biri.

«İki saattir çeneniz durmadı.» dedi bir başkası.

«Sizin babanız da mutlaka yabancıdır. Yoksa onlarla bu kadar dost olmazdınız.»

«Benim babam Alman'dır. Hem de Alman halkını temsil eden bir makamda bulunmuştur.»

Sarışın adamın artık elleri titriyordu. Genç kadın da sinirden dudaklarını kemirmeye başlamıştı.

Yolculardan orta yaşlı bir hanım beyaz saçlı adama dönüp:

«Benim ikinci kocam Türk'tür. Şimdiye kadar defalarca Türkiye'ye gittim. Orada gördüğüm insanlığı size anlatmak mümkün değil. Sizin adınıza utanıyorum. Siz bir Alman değilsiniz, evet değilsiniz!» dedi ve kalabalığı yararak, o sırada durakta duran tramvaydan aceleyle indi.

Sarışın adam artık iyice kızmıştı. Kadının arkasından yumruğunu sallayarak bağırdı:

«Sokak karısı ne olacak! O da bunun gibi kokuyor!»

O ana kadar neredeyse tekme yumruk birbirlerine girecek kadar heyecanla tartışan insanları suskunlukla izleyen ve hiç sesini çıkarmayan ufak tefek bıyıklı adam bakışlarını sarışın adama dikerek son derece düzgün bir Almancayla:

«Bana bak efendi» dedi. «Şimdiye kadar çok konuştun. Ne yazık ki ben bir Türk değilim. Fakat beni Alman olduğumdan utandırdın.»

Çevredekilerin hepsi şaşkınlıkla birbirlerine bak-

tılar. Bir an, tramvayın sarsıntılarından ve raylardan çıkan gürültüden başka hiç bir şey duyulmadı. Ufak tefek adam devam etti:

«Adım Erwin Heiden. Emlakçıyım. Buyrun size kartımı vereyim. Bir fincan kahve içmeye beklerim...» Ve o sırada kapanmakta olan kapıdan sıyrılarak tramvaydan atladı.

NİKOLAUS

«Baba baba!» dedi çocuk ağlamaklı. Babasının paltosuna yapışarak yaya kaldırımın ortasında durdu.

«Gene ne var?» dedi babası.

«Bana söz verdin, Nikolaus'un yanına götürecektin, hani nerde Nikolaus?»

«Tamam oğlum, haydi gel bak, içeride bir sürü Nikolaus var.» dedi adam. Çocuğu mağazanın içine çekti. Oyuncak bölümüne girdiler.

«Onları değil! Hani esası var ya, onun yanına! Bizim mahalledeki Achim gitmiş!»

«Ne yapalım gitmişse?»

«Ondan bisiklet istemiş!»

«Peki getirmiş mi?»

«Söz vermiş. Getirecekmiş akşam.»

«Sen ne istiyeceksin?»

«Araba! Kırmızı renkli!»

«Ben sana alayım! Gel bak, hangisini istiyorsun?»

«Hayır, ben Nikolaus'dan isteyeceğim!»

«Nikolaus diye biri yok. Gel istediklerini alalım, sonra eve gidelim. Hava iyice soğudu. Üşüyoruz, hadi yürü!»

«Var Nikolaus!» dedi çocuk ve gözleri doldu.

«Kindergartın'daki Schwester anlattı. Kırmızı elbiseli, beyaz uzun sakalı var. Sırtında da oyuncak torbası. Akşam olunca ne istersen getirirmiş.»

«Ama Nikolaus Almanların. Biz Alman değiliz ki gelsin!»

«Herkesindir Nikolaus! Hem Türklere, hem de Almanlara gider dedi Schwester Maria.»

«Yani Schwester Maria doğru mu söyledi?»

«Tabii! Schwester yalan söylemez!»

«Nikolaus diye bir kimse yok. Çocuklar için uydurulmuş bir masaldır. İstersen iki gün daha dolaşalım, yine de göremeyiz onu.»

«Var! Tabii var! dedi çocuk, elini babasının elinden kurtarmak için direndi. «Bırak beni! Sen beni sevmiyorsun! Gidip başkalarının çocuğu olacağım, bırak!»

«Peki peki. Haydi gel arayalım. İnşallah buluruz Nikolaus'unu.» dedi adam ve başını iki yana salladı.

Kışın en kısa günleriydi. Hava erken kararmıştı. Lapa lapa yağan kar, havadan süzülerek sokakların kirini beyaz bir örtüyle örtmüştü. Sokakları süsleyen renkli ışıkların aydınlığında, çarşının tüm mağazalarına girip çıktılar. Ama aradıklarını göremediler.

Çocuk merakla çevresine bakıyor, aklından bir türlü çıkartamadığı Nikolaus'u arıyordu.

Kentin alışveriş merkezi olan caddeyi baştan sona dolaştılar. Ünlü bir kaç mağazanın bulunduğu, ikinci büyük caddeyi gezdiler. Daha sonra az aydınlatılmış, vitrinlerin daha az süslü olduğu yan sokaklara girdiler.

Aradıklarını bir türlü bulamıyorlardı. Çocuk somurtarak yürüyor, Nikolaus'u bulamadıkları için ba-

basını suçluyordu. Çocuğunun arzusunu yerine getiremediği için adam da hayli üzgündü. Oğlunun omuzuna elini koymuş giderken ansızın durdu. Az ileride büyük bir mağazanın önünde Noel Baba kıyafetindeki adamı gördü. Gözlerinin içi güldü. Üstünden ağır bir yük kalkmış gibi hafifledi. Çocuğu kenara çekip durdular.

«Sen burada bir kaç dakika bekle, ben hemen geliyorum.» dedi. Cebinden mendilini çıkartıp oğlunun soğuktan kızarmış burnunu sildi.

Çocuk, küskün küskün babasına baktı:

«Nereye gideceksin?»

Adam birden verecek cevap bulamadı. Bir süre düşündükten sonra:

«Tuvalete! Çok sıkıştım! Ama hemen geleceğim. Sakın bir tarafa ayrılma! Dönüşümde seni burada bulmalıyım, oldu mu? Beni burada bekle!» dedi, çocuğun saçlarını okşadı.

Çocuk ses etmeden oraya dikildi. Sırtını önünde durduğu, vitrinin camına dayayarak, az ilerideki tramvay durağında bekleyen kalabalığı seyretmeye başladı.

Adam çocuktan ayrılıp, hızlı adımlarla mağazanın önünde reklam yapan Noel Baba'ya sokuldu.

«Merhaba.» dedi gülümseyerek ve elini uzattı.

«Merhaba.» dedi o da.

«Sizden büyük bir ricam olacak.»

«Buyrun. Eğer size yardım edebilirsem, sevinirim.»

«Benim, beş yaşında bir oğlum var. Nikolaus'a inanmış. Onu bulacağım diye, bütün gün beni dolaştırıp durdu. Uzakta sizi görünce, ona bir sürpriz yapmayı düşündüm. Bakınız. Biz İslâm dinindeyiz. Fakat, sizin dininize, törelerinize saygımız var. Şu an-

da, köşe başında bekleyen oğlumun yanına birkaç dakikalığına uğrayıp, onun gönlünü hoş etmenizi rica ediyorum. Sizden istedikleri olacak. Lütfen sevindirin onu.»

«Bundan kolay ne olabilir ki? Gidip onunla biraz konuşurum. Siz de onun istediklerini alın, akşama evinize uğrar, armağanlarını verir, bu işi de halletmiş oluruz.» dedi.

«İnsanlığınız için candan teşekkürler.» dedi adam ve cüzdanını çıkartıp içinden aldığı kâğıt paraları Noel Baba elbiseli adamın avucuna sıkıştırdı. «Lütfen sayın bay, bununla oğlumun istediklerini, bununla da benden birşeyler için.»

«Oldu oldu!» dedi Noel Baba gülerek, «Şimdi gösterin bakayım nerede bekliyor oğlunuz?»

Adam sevinçle oğlunun durduğu yeri gösterdi.

Çocuk hâlâ dikildiği yerde, durakta lapa lapa yağan karın altında bekleşen kalabalığa bakıyordu.

«Merhaba.» dedi Noel Baba yumuşak bir sesle. Elini çocuğun omuzuna koyup, yanına çömeldi.

Çocuk önce gördüklerine inanmak istemedi. İçi bir hoş oldu. Yüzünde sevinç parıltıları dolaştı. İri kara gözleri daha da irileşerek pırıl pırıl oldular. Hayranlıkla yanındaki ak sakallı Noel Babaya baktı.

«Beni gördüğüne sevindin mi?»

Çocuk sevinçten konuşamadı. Başını, evet anlamında sallamakla yetindi.

«Kaç yaşındasın sen?»

Bir elinin tüm parmaklarını ona gösterdi.

«Beni tanıyorsun değil mi?»

«Evet.»

«Peki söyle bakalım benden ne istiyorsun?»

«Araba!» dedi, titrek bir sesle.

«Nasıl bir araba istiyorsun?»

«Kırmızı renkli. Kapısı açılanından!»

«Başka bir isteğin yok mu?»

«Pilli olsun! Bir tane de kardeşime getir.»

«Kardeşin nerde?»

«Evde. Daha çok küçük o! Henüz yürümüyor. Hep kucak istiyor.»

«Pekâlâ, kardeşine de bir araba.»

«Bana iki tane getir. Biri büyük, biri küçük olsun.» dedi çocuk. Bakışlarını ondan ayırmıyordu.

«Peki.» dedi Noel Baba« Sana iki tane, kardeşine bir tane.» Çocuğun elinden tutup biraz dolaştırdı. Sonra eski yerine getirdi.

«Benim gitmem lâzım. Senin arabalarını getireceğim.» dedi. Sırtındaki torbadan çıkardığı ucuna, renkli kağıttan yapılmış bir yıldız takılı ince çubuğu çocuğa verdi. «Al, sana armağanım olsun. Haydi hoşçakal!» Çocuktan ayrılıp kalabalığa karıştı.

Çocuk, sevinçle ardından el salladı.

O ana kadar gizlendiği köşeden oğlunun sevincini paylaşan adam, ortaya çıkıp ona doğru yürüdü.

«Gördüm baba, gördüm!» diye bağırdı.

«Neyi gördün oğlum?» Kendisine doğru koşan oğlunu kollarından tutup havaya kaldırdı.

«Nikolaus'u gördüm! Yanıma geldi, beraber gezdik. İstediklerimi getirecek. Şimdi gitti. Görmek ister miydin? Çabuk gel, belki yetişiriz. Bu tarafa gitti!»

«Hani? Ben göremiyorum!»

«Koş koş, koşarsak yetişiriz! Bak bunu bana armağan etti!» dedi, elindeki yıldızlı çubuğu gösterdi.

«Öyle ise, bu taraftan gidip önüne geçelim!» dedi babası ve evlerinin bulunduğu yöne giden tramvay durağına yöneldiler.

Çocuk serçe gibi zıplıyordu sevinçten. Yol boyunca uzun uzun Nikolaus'la aralarında geçen konuşmayı coşku ile anlattı.

Bir an önce eve gidip, gördüklerini annesine anlatmak için sabırsızlanıyordu.

Evde çenesi hiç durmadı. Noel Baba'yla nasıl gezdiğini, ondan neler istediğini, uzun beyaz sakalını nasıl okşadığını, ballandıra ballandıra, saatlerce anlattı.

Sonra da oyuncaklarının başına çöküp, çocuk yuvasında öğrendiği şarkıyı söylemeye başladı.

Nikolaus Nikolaus
Gel bizim eve

Boşalt büyük torbanı
Neşeli neşeli tralla la la la
Bu gün Nikolaus gecesi

YENİ BİR ARKADAŞ

Her gün okul paydos olunca, Sami nerede olursa olsun mutlaka damlardı. Boyundan yüksek bahçe duvarına tırmanır, gürültüyle sokağa boşalan çocukları seyrederdi. Kimse ilgilenmezdi onunla. Eve gitme sevinciyle koşan çocuklar görmezlerdi Sami'yi. Kimi ara sokaklara dalıp evinin yolunu tutar, kimi durakta bekleyen otobüse binmek için koşar, kimi de minicik ellerini kendilerini almaya gelen anne, babalarının iri avuçlarının içine bırakıp uzaklaşırlardı.

Biraz önce panayır yerini andıran sokak bir anda sessizleşir, duvarın üstünde oturan Sami yapayalnız kalırdı. Sonra küçücük gövdesini aşağı kaydırır, yavaş yavaş eve doğru yollanırdı. Zile yetişemediği için ayağının ucuyla kapıyı tekmelerdi. Annesi her seferinde oğlunun vereceği yanıtı bildiği halde sorardı:

«Nereden geliyorsun oğlum?»

«Okuldan.»

«Ne yaptın orada?»

«Hiç, baktım...»

«Kendine bir arkadaş buldun mu bari?»

«Cık...»

«Acıktın mı?»

«Hayır...»

Annesi mutfaktaki işinin başına dönünce Sami babasının aldığı kalemlerle defteri dolabın çekmecesinden çıkarıp yuvada öğrendiği şekilleri çizerdi.

Bu sokağa yeni taşınmışlardı. Daha önce oturdukları mahallenin tüm evleri yıkılacağı için çıkmak zorunda kalmışlardı. Yeni semti ve insanlarını hiç sevmiyordu. Alışamıyordu bir türlü. Hep eski mahallesini, oradaki arkadaşlarını, komşularını özlüyordu. Onlar Sami'yi çok severlerdi. Güler yüzle sokulur, yanaklarını, saçlarını okşar, tatlı tatlı konuşurlardı.

Yeni semtin okulu yakındı. Çok istiyordu diğer çocuklar gibi çantasını sırtlayıp, hoplaya zıplaya okula gitmeyi. Ama almamışlardı. «Seneye!» demişlerdi babasına. «Daha küçüktür...» Çok kızmıştı bu yüzden müdüre. İki ay geç doğdu diye okula gidemiyordu!.

Sami, yine her günkü gibi okulun bahçe duvarına çıkmış, sevinçle sokağa boşalan çocukları seyrediyordu. Zayıf, yüzü çilli bir çocuk onun hizasına gelince durdu:

«Ben de çıkabilirim oraya!» dedi.

Sami duvarın önündeki çocuğa tepeden baktı:

«Niye çıkmıyorsun? Çıksana!»

Çilli çocuk Sami'nin bulunduğu duvara biraz daha sokuldu:

«Deli miyim? Üstüm kirlenir. Oraya çıkmaktan kolay ne var?»

«Üstü kirlenirmiş!.» dedi, güldü Sami.

«Adın ne senin?»

«Sami.»

«Ne acayip ad! Benimki Manfred...»

«Ne yapalım Manfred'se?»

«Kuvvetli misin sen?»

«Evet, çok kuvvetliyim!» dedi Sami, yumruğunu sıkıp pazısını gösterdi.

Manfred o ara yanına gelen iriyarı çocuğu gösterdi:

«Peki, Jürgen'i dövebilir misin?» diye sordu.

Sami, Jürgen'i şöyle bir süzdü. Kendisinin iki misliydi. Ama korkak olmadığını göstermek için:

«Döverim...» dedi.

«Dövemezsin!»

«Döverim tabii!»

«Senin bıçağın var mı?» diye sordu Manfred.

«Yok...»

Ön dişleri düşmüş, gözlüğü de burnunun üstüne iyice kaymış, düz, sarı saçlı bir kız, gözlerini yarı yarıya yumarak:

«Yalan söylüyor! Yalancı! Bunların hepsinde bıçak var! Babam söyledi! Az kalsın babama sokacaklarmış!.» dedi.

Sami, kıza uzun uzun baktı:

«Senin baban yalancı!» dedi.

Kız bozuldu:

«Senin baban yalancı, domuz!» diye Sami'yi yanıtladı.

«Domuz sensin!» dedi. Sami, sesini de yükseltip oturduğu yerde iyice horozlandı.

Jürgen, Manfred'in omuzuna vurdu:

«Yürü gidelim, eve geç kalacaz.»

Manfred, Sami'ye döndü:

«Yarın gene gelecek misin buraya?»

«Geleceğim...»

«Benimle arkadaş olur musun?»

«Olurum tabii...»

«Ama bıçak getirme lütfen!»

«Benim bıçağım yok ki!»

Kız yine atıldı:

«Yalancı! Önce yok der, ama kızınca hemen batırır!...»

Sami, işaret parmağını şakağına vurarak Alman usulü «Sen delisin!» İşareti yaptı. Kız da ona dilini çıkartıp «Böööl... Yapınca Manfred kızdı:

«Defol, serseri keçi! O benim arkadaşımdır anladın mı?»

Kız boyun damarlarını şişirerek:

«İkiniz de domuzsunuz! Domuzlarla oynanmaz. Aptallar! İkiniz de aptalsınız anladınız mı aptal!...»

Manfred, kızı kovalamak istedi ama kız umulmadık bir çeviklikle kaçıp gözden kayboldu.

İriyarı Jürgen, olanlardan hiç de memnun görünmüyordu. Suratını asarak Manfred'e baktı:

«Ben gidiyorum. Geç kalırsam annem merak eder.» dedi, ayrıldı oradan.

«Sen de git! Sizinle arkadaşlığımız bitti artık! Sizi bir daha görmek istemiyorum.» diye Jürgen'in ardından bağırdı Manfred. Sonra Sami'ye döndü:

«İnsene oradan!»

Sami her zaman yaptığı gibi, çeviklikle duvardan kayıp indi. Üstündeki tozları elleriyle temizleyip Manfred'in önüne dikildi:

«Senin adın Manfred öyle mi?»

«Evet! Senin adın neydi, unuttum?»

«Sami...»

«Sami, Sami...» diye birkaç kez tekrarladı Manfred. «Benim kuşum var evde. Görmek ister misin?»

«İsterim ama annen kızmaz mı?»

«Niye kızsın ki? Sen benim arkadaşımsın.»

«Bilmiyorum. Belki beni içeri almaz.»

«Deli misin sen? Bir şey demez benim annem.»

«Senin annen Alman değil mi?»

«Almaaan...»

«Bizim yeni evimizde de Almanlar var. Hepsi kızgın insanlar. Şööyle bakıyorlar!...» Sami, yüzünün biçimini bozup kaşlarını çatarak Manfred'e baktı. İkisi de güldüler.

«Deli onlar!...» dedi Manfred. Sami'nin elinden tutup çekti. «Haydi gel, sana kuşumu göstereyim...»

Manfred'in oturduğu evin önüne kadar el ele yürüdüler. Manfred de Sami gibi oturdukları dairenin ziline yetişemiyordu. Bir yandan kapıyı tekmeliyor, bir yandan da:

«Anne anne! Bak, yeni arkadaşım geldi!...» diye bağırıyordu.

Kapıyı açan Manfred'in annesi sarı saçlarının çevrelediği aydınlık yüzüne çok yakışan bir gülümsemeyle çekingen çekingen duran Sami'ye sokulup saçlarını okşadı:

«Senin adın ne bakayım?»

Manfred, Sami'ye fırsat vermeden bağırdı:

«Sami, anne Sami...»

«Kaç yaşındasın?»

«Yedi!»

«Manfred'in sınıfında mısın?»

«Ben gitmiyorum daha...»

«Neden gitmiyorsun?»

«Sonra gideceğim...»

Manfred, annesinin önüne dikilip:

«Anne bu, iyi bir arkadaştır. Hem de çok kuvvetlidir...»

«Öyle mi!» dedi Manfred'in annesi, oğlunun çilli yanaklarını okşadı.

Manfred, Sami'nin elinden tutup odasına çekti:

«Gel sana benim Hans'ı göstereyim. Sende seveceksin onu çok sevimli bir kuştur, gel...»

ON İKİ YIL SONRA

Bundan on iki yıl önce oturduğu masaya oturdu. O zamanlar Elene'yi beklediği gibi, sigarasını tüttürerek karşı sokağın köşesine bakmaya başladı.

Almanya'ya 1965 yılında gelmişti. Duisburg'daki küçük bir maden ocağında çalışıyordu. Elene'yi işe gidip gelirken tanımıştı. Her gün gelip bu birahaneye ve bu masaya oturur, karşı sokağın köşesinden Elene'nin gelişine bakardı. İşte şimdi yine aynı yerde oturuyordu. Gözleri karşıdaki sokağın köşesindeydi. İçi burkularak bakıyordu. Sanki her an Elene on iki yıl önce olduğu gibi köşeyi dönecek, yüzünde aydınlık bir gülümsemeyle kendisine doğru gelecekti.

Bu masada son beklediği günü henüz dünmüş gibi anımsıyordu. Yağışsız, soğuk bir gündü. Paltosunu çıkartmadan oturmuş, birasını yudumlayarak Elene'yi beklemişti. Elene her gün saat beşte gelirdi. Ama saat altıyı bulduğu halde görünürlerde yoktu. Zaman ilerledikçe sabırsızlanıyor, aklına olmadık kötü şeyler geliyordu. Acaba başına bir kaza mı gelmişti? Yoksa hastalanmış mıydı? Kendisine başka bir arkadaş bulmuş olmasındı?

İyice huzursuzlaşmış, birasını bitirmeden çıkmış, Elene'nin evinin önünde gidip gelmeye başlamıştı. Bir

ara zillerini çalıp sormayı düşünmüş ama sonra vazgeçmişti. Elene'nin babası evde olabilirdi. Kızının bir yabancıyla arkadaşlığına başından beri karşıydı.

Çaresizlik içinde ne yapacağını düşünürken Elene'lerin oturduğu evin kapısı açılmış, Elene'nin küçük kız kardeşi Christina el sallayarak kendisini çağırmıştı.

Tanıyorlardı birbirlerini. Christina, bazen Elene'yle birlikte gelir, sohbetlerine katılır, muziplikleriyle onları güldürürdü.

«Yukarı gel.» demişti usulca, merdivenlere yönelmişti. O da heyecanını bastırmaya çalışarak kızın ardından yürümüştü. İkinci kata çıktıklarında birden Elene'nin babasını bulmuştu karşısında. İriyarı bir adamdı. Yaşı ellinin üstünde olmasına rağmen, yine de tuttuğunu koparacak güce sahip olduğu belliydi.

«Demek sen kızıma sarkıntılık ediyorsun?» demiş, hiç beklemediği bir şekilde yumruğunu çenesine patlatmıştı.

Apansız yediği yumruğun etkisiyle sersemlemiş, dengesini kaybederek sırtüstü merdivenlerden aşağı yuvarlanmıştı.

Tekrar gözlerini açtığında kendisini bir hastahanede bulmuştu. Kıpırdanamıyordu, her yanına kurşun bağlanmış gibiydi. Christina'yla babasını anımsayana kadar nerede olduğunu kestirememişti. Neden sonra aradan üç gün geçtiğini, yediği yumruğun etkisiyle çene kemiğinin zedelendiğini, merdivenlerden yuvarlanırken de belkemiğinin kırıldığını öğrendi. İki ay alçılar içinde yatmıştı. İyi kötü tedavi olmuştu ama hâlâ rahatlıkla eğilip doğrulamıyordu.

Polis iki kere hastahaneye gelip ifadesini almak istemişti. Ama o hiç konuşmamıştı. Elene'nin hatırı için susmuştu. Polisin tüm sorularını yanıtsız bırak-

mış, hatta «Kimseden şikâyetçi değilim.» demişti. Böylece Elene'si için büyük bir fedakarlık yaptığını sanmıştı.

İyileşip taburcu edildikten bir hafta sonra mahkemeye çağrıldığında anlamıştı nasıl bir oyuna geldiğini.

«O gün arkadaşlarımla biraz dolaşıp, birer bira içtik. Saat sekize geliyordu. Arkadaşlardan ayrılıp evin yolunu tuttum. Dış kapıyı açıp içeri girer girmez bu adamın çocuk yaştaki kızımı zorla bodrum katına çekmeye çalıştığını görmez miyim? Kızım perişan bir haldeydi. Ne yapacağımı şaşırdım. Şuurumu kaybetmişim o anda. Bir baba olarak kendinizi benim yerime koyun, ona göre de karar verin.» demişti Elene'nin babası. Christina da babasının anlattıklarını doğrulamıştı.

Mahkemede ayağa fırlamış, kırık dökük Almancasıyla ve giderek boğulan sesiyle gerçekleri anlatmaya çalışmıştı ama Elene de yalan söylemeyeceğine yemin ettiği halde:

«Bu adamı tanımıyorum. İlk olarak o gece gördüm. Daha önce hiç karşılaşmamıştım!» diye ifade vermişti.

Elene'nin bu sözleri üzerine kurşun yemiş gibi sarsılmış, uzun uzun Elene'ye, babasına, hakime, savcıya, avukatlara bakmış, yıkılır gibi yerine oturup sarsıla sarsıla ağlamış, bir daha da hiç konuşmamıştı.

Ceza almaktan, kaldığı yurttaki arkadaşlarının, her gün oturdukları birahanede çalışan garson kızın tanıklığı, en önemlisi de bir zamanlar Elene'yle birlikte çektirdikleri fotoğraf sayesinde zorla kurtulmuştu.

İşte tam on iki yıl sonra yine aynı birahanedeydi. Aynı masaya oturmuş, sanki aynı heyecanla Elene'nin gelmesini bekliyordu.

Birden düşüncelerinden sıyrılır gibi oldu. Bütün benliğiyle sarsıldı. Hızla kapıya doğru atılıp dışarı fırladı. Köpeğinin kayışını tutmuş giden orta yaşlı kadının ardından:

«Elene!» diye bağırdı.

Kadın olduğu yerde durup kendisine doğru gelen adama baktı.

«Buyrun.» dedi alışılmış bir nezaketle gülümseyerek.

«Tanıdın mı beni? Ali'yim ben.»

Bir süre bakıştılar. Kadın korkuyla iki adım geri çekildi. Ne yapacağını kestiremedi. Sanki bağırmakla ardına bakmadan kaçmak arasında seçim yapmaya çalışıyor gibiydi.

«Elene» dedi yeniden, «babanın cezalandırılmasına çok üzüldüm.»

«Siz beni birisine benzettiniz galiba,» dedi kadın boğuk bir tonla.

«Nasıl olur Elene? Ben Ali'yim!»

«Üzgünüm. Sizi hiç hatırlamıyorum. Beni başkasına benzettiniz.»

«Ama Elene, nasıl hatırlamazsın? On iki yıl boyunca hep seni düşündüm. Senin için geri geldim.

Kadın artık ilk şaşkınlığını yenmiş, yeniden soğukkanlılığına kavuşmuştu. Soğuk ve yabancı bakışlarıyla bir kez daha Ali'yi süzdü:

«Söyledim ya bayım. Yanılıyorsunuz. Sizi ilk kez görüyorum.» dedi ve arkasını dönerek köpeğiyle birlikte yavaş yavaş uzaklaştı.

HÜLYA'NIN ÇİLESİ

Hülya, Faruk'la birlikte Niğdeli'nin işlettiği birahaneye girdiğinde henüz kimseler gelmemişti.

Niğdeli içerisini süpürmüş, elindeki bezle masaların, sandalyelerin tozlarını alıyordu. Hışımla baktı gelenlere. Canı iyice sıkılmıştı. Bir iki ofladı, kolundaki saate baktı. Üçe geliyordu. Kapıyı kilitlemediği için kendi kendine kızdı. Gelenlerle ilgilenmedi, sinirli sinirli işini yapmaya devam etti.

«İçecek bir şey versene.» dedi Faruk yüksek sesle. «Bağırma. Karşında sağır yok. Geliyorum diye söylendi Niğdeli. İçinden de «Orospu çocuğuna bak, belasını arıyor.» diye geçirdi.

«Bakma sen onun sert çıkışına. Aslında iyi oğlandır.» dedi Faruk, Hürya'ya. Sonra kalkıp Niğdeli'nin ardından mutfağa girdi.

«Ne bozuluyorsun be abi. Bir emrin oldu da yapmadık mı?» diye yılıştı.

Niğdeli çıkıştı, «Biz daha işimizi bitirmemişiz, sen gelmiş içki istiyorsun. Git işine be.»

«Bırak şu şapşallığı. Bak sana nasıl bir fıstık getirdim. Ha, nasıl? Fıstık gibi değil mi? Bundan sonra, evvel Allah para o biçim gelecek.» dedi Faruk, neşeyle.

Niğdeli'nin biraz önceki miskinliği kayboldu. Kapının aralığından içerde oturan Hülya'ya kaçamak bir göz attı. Yüzü güldü. Sesini yumuşatıp:

«Git, otur sen. Masaların örtüsünü serip geliyorum.» dedi.

Faruk'un içi içine sığmıyordu. Sevinçle Niğdeli'nin kulağına:

«Bunun işi tamam. Bir tane daha düşürdük mü bir kaç ayda ikimiz de köşeyi döneriz.» diye fısıldayarak mutfaktan çıktı.

Niğdeli, birazdan wisky - kola dolu bardaklarla geldi, Faruk'la Hülya'nın yanına ilişti. Bir süre sessizce oturdular.

«Yukarısı boş mu?» diye sordu Faruk.

«Boş.» dedi Niğdeli, onlara bakmadan.

«Yürü haydi.» dedi Faruk, Hülya'nın kolundan çekerek.

Üstünde «özel» yazılı kapıdan geçip arka salona girdiler. Tahta merdivenleri gıcırdatarak üst kata çıktılar. Küf kokan koridordan geçip bir kapının önünde durdular. Faruk kapının kolunu çevirip açtı, girdiler.

İçerde ağır bir koku vardı. Faruk havalandırmak için pencereyi açtı.

«Ne yapacağız burada?» diye sordu Hülya.

Faruk yılıştı:

«Haydi soyun da seni şöyle güzelce bir muayene edeyim. Bakalım sağlık durumun nasıl.» dedi ve Hülya'nın kalçalarını okşadı.

«Ayıp olmuyor mu?» dedi Hülya ve Faruk'un elini itti.

«Kes be. Ayıp oluyorsa benimle neden buraya kadar geldin? Seni zorla mı getirdim? Bacı kardeş

mi olacağız yani? Sonra gelmişken de... Anlarsın ya? Haydi soyun bakalım.»

Hülya sessizce önce bluzunu, sonra da daracık kot pantolonunu çıkarıp, kirden siyahlaşmış sedirin kenarına ilişti. Faruk da yanına çömeldi.

«Burası artık senin evin. Bundan sonra burada kalacaksın. Banyoya bu kapıdan gidilir.» dedi. «Ben gidip yiyecek bir şeyler getireyim. Sen de etrafı biraz toparla. Oldu mu?» diye ekledi.

«Oldu» dedi Hülya çaresizlik içinde o oturduğu yerden doğrulup bezgin ve isteksiz tekrar giyinmeye başladı.

Faruk aşağı indiğinde, birahanenin içi nisbeten kalabalıklaşmıştı. Niğdeli'ye sokulup, sordu:

«Başlıyalım mı?»

«Neye?» dedi Niğdeli, birden anlayamamıştı Faruk'un neden bahsettiğini.

«Amma da aptalmışsın,» dedi Faruk, «Neye olacak, taarruza. Kız yukarda. Yemekten sonra başlayabiliriz.»

«Bana bak. Eğer işin boku çıkarsa benim hiçbir şeyden haberim yok. Anladın mı? Sonra kızla her şeyi açıkça konuştun mu? Kabul etti mi?»

«Konuşmadım daha. Ama kabul edeceğine kalıbımı basarım. Sonra kız ondokuzunda. Hiçbir boku çıkmaz. Kafanı yorma.»

«Olmaz oğlum. Öyle ayaklara yokum. Git şimdi iyice anlaş. Evet derse gel, başlayalım.» dedi Niğdeli ve gözlerini gittikçe dolan birahanenin içinde gezdirerek ekledi: «Şu anda en az on müşteri hazır.»

Faruk fazla üstelemedi. Mutfağa geçip, dolaptan çıkardığı yiyecekleri bir tepsiye dizip, tekrar yukarı çıktı.

Hülya giyinmiş, dağınık odayı düzeltiyordu. Faruk getirdiklerini masaya koyup, Hülya'yı çağırdı. Karşılıklı oturdular.

«Yesene.»

«Aç değilim.» dedi Hülya, bardağına biraz kola aldı sadece.

«Dinle bak sana ne diyeceğim.»

«Söyle.»

«Biliyorsun ikimiz de ademiz! Ne paramız, ne işimiz, ne de kalacak bir yerimiz var. Şu anda üstünde bulunduğumuz birahanede bir sürü insan var. Hepsinin de cebi para dolu.

«Onlardan bize ne?» dedi Hülya. Sigarasını tablaya bastırıp söndürdü.

«Diyorum ki» diye dikkatle devam etti Faruk, «sen he desen de şöyle bir ikisini burada konuk etsek...»

«Ne demek istiyorsun?» dedi Hülya ve hırsla yerinden kalktı.

«Hiddetlenme. Sözün kısası para kazanman lazım. Yapacağın basit bir iş. Tükenecek değil ya!»

«Halt etmişsin sen! Aptala bak.»

Faruk aniden hiddetlendi:

«Bana bak orospu!»

«Ağzını topla serseri. Ben orospu değilim. Bunun için mi aylarca peşime düşüp beni ailemden kopardın?»

Faruk birden ayağa fırladı. Ayağa kalkmasıyla Hülya'yı tokatlaması bir oldu. Hülya beklemediği bu tokatın etkisiyle sarsıldı. Sendeleyip duvara çarptı ve olduğu yere yıkıldı.

«Bundan sonra senin ne yapacağını ben sana söyleyeceğim! Yat dedim mi yatacak, kalk dedim mi kalkacaksın. Anladın mı?»

«Çüşşş! Sen beni ne sanıyorsun?» dedi Hülya kendini toparlamaya çalışarak. Sonra kalktı, çantasını alıp kapıya doğru yürüdü.

Faruk yetişip kolundan yakaladı.

«Bana bak. Seni ezmek istemiyorum. Ama beni zorlama. Bu evden ancak ölün çıkar. Otur anlaşalım.» dedi ve Hülya'nın boynuna koyduğu elini hınçla bastırdı.

İşte böyle başlamıştı Hülya'nın çilesi. Her akşam birahanenin üstündeki odada, para karşılığı erkeklere satılıyordu. Kendisini bir türlü bu bataklıktan kurtaramıyordu. Her gün ağzı içki kokan bir sürü sarhoşla düşüp kalkmak onu iyice ezmiş, çöp gibi inceltmişti.

En son beraber olduğu üç erkekle iki şişe wisky içmişlerdi. Gece saat ikiden sonra adamlar gitmişlerdi de Hülya alkol dolu vücudunu yatağına kadar zorla sürüklemişti.

Sabaha karşı müthiş bir mide bulantısıyla uyandı. Zorla yatağında doğrulup oturdu. Elini midesinin üstüne bastırıp ağrısını dindirmeye çalıştı.

Akşam kimlerle neler yaptığını düşündü. Ağzını alabildiğince açarak bir kaç kez üst üste esnedi. Oturduğu yerde, pencereden dışarı baktı. Henüz hava karanlıktı. Kafasını ellerinin arasına alıp düşüncelerini toparlamaya çabaladı.

Önce kendini baba evinde sandı. Anasının öğütlerine karşı gösterdiği tepkileri anımsadı.

«Ana, anacığım, seni dinlemediğim için bu hallere düştüm. Seni dinleseydim. Böyle perişan olmazdım.» dedi'

Aniden midesi yine isyan etti. Banyoya doğru koştu. Kendini lavabonun önüne zor attı. Böğüre böğüre kusmaya başladı. Akşamdan midesine doldur-

duğu tüm yemek ve içkileri lavaboya boşalttıktan sonra bir titreme sardı bedenini. Üşüyordu. Yatağa girip ısınmaya çalıştı. Bir süre yorganın altında titreyip durdu. Tekrar müthiş bir bunaltıyla kıvrandı. Güçlükle banyoya koştu. Ama artık midesinde bir şey kalmamıştı. Sanki ciğerleri sökülüp ağzına geliyordu. Vücudu kramp girmişcesine kasılıyor, ardından titremelerle sarsılıyordu. Lavabonun önüne çöküp ağlamaya başladı.

«Bıktım usandım böyle yaşamaktan. Kurtulmak istiyorum. Anneciğim ne olur yardım et bana.» dedi. Birden ağlamasını kesip kalktı. Yatak odasındaki dolabı açtı. Eline gelen elbiseleri gelişigüzel bir valize doldurdu.

Çoktandır kaçmayı düşünüyordu ama kaç kez denediyse başaramamıştı. Her seferinde yakalanıp tonlarca dayak yemişti.

«Ama bu sefer başaracağım.» diye inledi. Elbiselerini koyduğu valizi alıp yavaşça çıktı odadan.

Sokağın alaca karanlığında sendeleyerek yürüdü. Az ilerde köşede park etmiş polis arabası gözüne ilişince şuursuzca durdu. Yavaşça elindeki valizi yere bırakıp gözlerindeki yaşları sildi. Kalbi göğüs kafesini delip çıkacakmışcasına çarpıyor, ağırlaşmış ayaklarını kıpırdatamıyordu. Neden sonra, özgürlüğüne kavuşmak üzere olduğunu düşündü. Uzun zamandır hissetmediği bir sevinç duygusu yavaş yavaş vücuduna yayılmaya başladı.

Sonra aniden, yerdeki valizi bile almadan polis arabasına doğru koştu.

EVLENME İLANI

İşbaşına hasta gibi gelirdi hepsi. Yorgun, isteksiz. Yüzlerce metre ötede başlardı fabrikanın sinir bozucu gürültüsü. Ürkütürdü onları. Tembel tembel soyunup iş elbiselerini giyinirlerdi. Sıcağa dayanıklı kalın giysiler, önü cam miğferler, ucu demirli ağır çizmelerle rahat hareket edemezlerdi. Yüzlerce derece sıcakta, büründükleri kostümlerin içinde bunalır, tere belenirlerdi. Canları çıkardı sekiz saati doldurana kadar. Kazasız, belasız mesailerini bitirince, içleri sevinç dolar, yüzleri gülerdi. Bir an önce fabrikayı terk edip evlerine gitmek için, soyunma yerlerine koşarlardı. Koca fabrikanın tehlikesiz hiçbir bölümü yoktu.

Dursun, Ren nehrini boyunca kaplamış, demir döküm fabrikasının yüz bini aşkın personelinden biriydi. Su gibi akan demirin karşısında, onuncu iş yılını doldurmuştu. Onlarca tehlike atlatmış, aylarca hastanelerde sargılar içinde yatmıştı. Şans eseri sakat kalmamıştı. Erimiş demirin karşısında, eriyerek kazanıyordu ekmek parasını. Öyle olduğu halde kazancının kıymetini bilmez, eline geçenin birazını eve bırakır, gerisini sağda solda yer bitirirdi. Daha ay yarı olmadan başlardı tanıdıklarından borç almaya. Borcuna çok sadıktı. Aylığının yarısını yaptığı borçlara yatı-

rırdı. Alacaklılarından birisini görmese, kırk kişiyle haber yollar, borcunu ödemeden rahat edemezdi.

Emine, akşama kadar çabalar, bir türlü evi gönlünce düzeltemezdi. Bir tarafı derlerken, diğer tarafı yaramaz çocukları darmadağın ederlerdi. Evin de düzelecek yanı yoktu ki. Yanları laçka iki sedir, yıkıldım yıkılacağım diyen bir masa, değişik modelde bir kaç eski sandalye ve vitrininin camları kırık bir dolaptan ibaretti. Kaldıkları bina birinci dünya savaşından önce yapılmış, iyice harabeye dönmüştü. Sekiz ailelikti. Banyosuz olduğu gibi, her katın tuvaleti de müşterekti. Emine fırdönüyordu evin içinde. Arada bir, bağırarak çocuklara beddualar, küfürler ederdi. Ya da onları sıra dayağına çekip sıkıntısını alırdı. Dayağa, küfüre alışkın çocuklar, onu hiç dinlemiyorlardı. Her biri ayrı bir bela olmuştu. Biri şeker ister, biri çikolata. Biri pasta ister, biri dondurma. En küçüğü de iki günden beri hastaydı. Ateşler içinde yanıyordu. Emine, komşu kadına yalvarmış, o da kızını önüne katıp çocuğu doktora götürmüştü. «Bronşit.» demişti doktor. Öksürüyor, boğazı tıkanmış gibi hırlıyordu. Sabaha karşı, Dursun şarkılar mırıldanarak gelip içkiyle uyuşmuş vücudunu yatağa atana kadar uyumamış, çocuğun başında beklemişti.

«Çocuğun durumu kötü. Ölecek yavrum!» dedi usulca, Dursun'un omuzunu sarstı.

Dursun, ne omuzunun sarsıldığını duyumsadı, ne de Emine'nin mırıltı halinde söylediklerini duydu. Horluyordu. Yine evlilik üstüne münakaşa ettiği belliydi. Ne zaman evlilik üstüne konuşulsa, haddinden fazla içer, önüne gelene çatardı. Evde de hemen hemen her gün kavga, küfürlü bağrışmalar oluyordu. Komşular, onların bitmeyen kavgalarından bıkmıştı. Gece yarısı

uykularından uyanır, ağıza alınmaz küfürler ederlerdi. Emine'nin haline acıyanlar polise gitmesini öneriyorlardı. Komşularının hepsi Türkiye'den gelmiş işçi aileleriydi. Kimse Dursun'a selâm vermiyordu. Ama bu onu rahatsız etmiyordu. İşten çıkar çıkmaz, çoğunlukla eve uğramadan birahaneye gider, birkaç bardak içince de bir daha kalkmazdı. Çevresindekileri usandırana kadar konuşurdu. Onu dinleyen bir daha dinlemek istemezdi. Ama, o yine kendisini dinleyecek birini bulur, daha önce elli türlü anlattığı hayat hikâyesini, başka bir biçime sokup anlatırdı. En çok da Almanya'ya geldiği yıl ayağına gelen nasibi teptiğini anlatınca, dinleyenleri şaşırtırdı:

«Gençti. Güzeldi. Çok da zengindi. Kocasından kalan serveti, ordu yese bitiremezdi. İki katlı mağazası vardı. Emrinde kırk kişi çalışıyordu. Ahh eşek kafam ahh! Ne çekiyorsam hep bu eşek kafamdan çekiyorum! Ne vardı yani, azıcık kadına boyun eğseydim? Eğmedim! Yoksa buralarda sürünmez, kırallar gibi yaşardım. Eşekliğime doymayayım!» derdi.

Soğuk bir öğle sonu, Dursun işten çıktı. Morali hayli bozuktu. «Yavaş çalışıyorsun» diye çavuşu onu azarlamıştı. Gerçi alta kalmamıştı. O da çavuşu terslemiş, hatta küfür bile etmişti. Küfür ettiği için de morali bozulmuştu. «İsterse şefe gidip, tembeldir, kavgacıdır, küfür ediyor, karşı geliyor diye şikâyet edip isten kovdurtabilirdi.» diye düşündü ve her zamanki alışkanlıkla, günlük müşterisi olduğu birahaneye gitti. Birasını yudumlarken, çavuşuyla arasını nasıl düzelteceğini düşünüyordu. O ara en iyi arkadaşı Veli gelip yanına oturdu. Sevinci gözlerinden okunuyordu. Meraklandı:

«Bu halin ne kara, yoksa loto mu vurdu? Bakıyorum keyfine diyecek yok.» dedi.

Veli daha da keyiflendi:

«Loto vurmadı ama, işler yolunda,» dedi, elindeki gazeteyi önüne attı, «Oku şunu da edenin marifetini gör.»

Dursun, merakla gazeteyi karıştırdı ama, dikkatini çekecek bir şey göremedi.

Veli, onun haline katıla katıla güldü.

«Ne gülüyorsun maymun suratlı! Bundan bir şey anladıysam, senin gibi olayım.» dedi.

«Benim gibi olabilmen için daha çok arpa yemen lazım, avanak,» dedi Veli ve elindeki gazeteyi çekip aldı. İç sayfadaki hayat arkadaşı bölümünü açıp önüne koydu, «Oku şurayı!»

Veli'nin gösterdiği yeri okumaya koyuldu:

«On sekiz yıldan beri Almanya'da çalışan, yirmi yaşında, bir yetmiş boyunda, yetmiş kiloda, meslek sahibi bir gencim. Aylık kazancım üç bin mark olup, sigaradan başka kötü alışkanlığım yoktur. Müziği, dansı, seyahati seven, on sekiz, yirmi beş yaşlarında, mazisi temiz bir kızla tanışarak evlenmek istiyorum. Arzu edenlerin adresime resimli mektuplarını bekliyorum.»

«Ulan bu sen misin oğlum?» dedi şaşkınlıkla.

«Yok baban! Tabii benim.»

«Amma da atmışsın haa! Peki şimdi ne olacak?»

«Bekle hele. Bir sürü fıstık yazacak. Bendeniz de seçip seçip... Ne lüzumu var karı kız peşinde koşmanın. Yaz bir ilan, kendileri gelsin ayağına kadar. Maşa varken elini yakmayacaksın.» dedi ve ayak ayak üstüne atıp, arkasına yaslandı.

«İyi bir düşünce. Bana da yazalım.»

«Olur. Yarın, zarf kâğıt getir yazarım.»

«Yaşa be kara. Bugün bendensin. Söyle ne içeceksin?»

«Wiski-kola.»

«İki wiski-kola getir hanım kız!» diye bağırdı Dursun. «Yarın işten çıkar çıkmaz geliyorum. Şöyle oturaklı bir ilan olmalı.»

«Hiç merak etme. Öyle yazacağım ki yüzlerce mektup gelecek. Onu bana bırak.»

Birahaneye önce Dursun geldi. İkinci bira bardağını da içtiği halde, Veli gelmemişti. «Yoksa işletti mi?» diye düşündü. «Yapamaz! Öyle bir numara yapsın, onun...» dedi, o ara Veli'nin geldiğini gördü.

«Nerde kaldın be?»

«Geldim ya, sen ona bak. Zarf kâğıt getirdin mi?»

Dursun cebinden zarfı kâğıdı çıkartıp masaya koydu.

«İki wiski-kola lütfen.» diye garsona seslendi.

Hayli yazıp çizdiler ama, Dursun'un hoşuna gitmiyordu. En son Veli'nin ilk yazdığını göndermeyi uygun buldular. Dursun, hemen gidip mektubu taahhütlü olarak postaladı. Ellerini kaldırıp, yedi kez «EN, AM» sûresini okudu.

Bu arada Veli'ye bir kaç mektup geldi. Veli'nin sevinci kadar, Dursun'da da üzüntü vardı. Bir türlü ilanı çıkmamıştı. İki yıl kadar uzun süren, iki hafta sonra ilanı yayımlandı. Sevinçten nerdeyse kalbi duracaktı. Birahanenin önünde Veli'yle karşılaştı. Kolundan çekip içeri girdiler.

«İç kara Veli, istediğin kadar iç. Taa zıbarana kadar iç.» dedi. Zafer kazanmış gazi gibi gürlüyordu. Akşamdan başladılar içmeye, sabaha karşı zil zurna sarhoş çıktılar.

Dursun, türkü söyleyerek eve girdi. Yatak odasının kapısında durup, bir süre uyuyan karısına baktı:

«Dünyaya dana geldim, öküz gitmeyeceğim. Ya-

şayacağım gönlümce. Kim karışacak bana, kim dur diyecek? Sen mi pasaklı Emine, sen mi? Giyeceğim, yiyeceğim, seveceğim, gezeceğim. Dünya vız gelir bana. Allah'a bir can borcum var ama, ödeme tarihi yok. Yakama yapışmadan günümü gün edeceğim.» Kızdı, bağırdı. Cevap veren yoktu. Soyunmadan yatağa uzandı. Horluyordu. Ağır vücudunu sağa sola döndükçe, eski karyolanın yayları gıcırdıyor, kırılacakmış gibi geriliyordu.

Ahmet, elinde gazete köşede oturuyordu. Dursun'un ilanını defalarca okudu. «Zavallı ablam.» diye düşündü. Enişteşiyle araları yıllardır açıktı. Ara sıra ablasına uğrar, çocukların durumunu sorar, bazı ihtiyaçlarını da görürdü. Çayını içip kalktı. Önünü görmüyordu sanki. Masalara, sandalyelere çarparak çıktı kahvehaneden. Birisinden kaçıyormuş gibi eve yürüdü.

Mehmet, onu karşı kaldırımdan aceleyle gider gördü. Ardından bağırdı ama, sesini duyuramadı. İyi arkadaştılar. Almanya'ya beraber gelmişlerdi. Yıllardan beri de aynı iş yerinde çalışıyorlardı. Halini beğenmedi. Koşar adımlarla yürüyüp yetişti:

«Hayrola Ahmet, bu ne telaş öyle?»

Ahmet, koluna yapışan Mehmet'i görünce, ıslak gözlerini göstermemek için, başını yana çevirdi:

«Moralim çok bozuk.» diye mırıldandı.

«Hayırdır inşallah, ne derdin var?»

Elindeki gazeteyi uzattı.

Mehmet, merakla gösterdiği yeri okudu. Bir süre sustuktan sonra:

«Enişten değil mi bu?» dedi.

«Evet o!»

«Serin tut gönlünü.»

«Elimden bir kaza çıkacak!»

«Her şeyin bir çaresi var. Gel şurda birer bira içelim, bu işin de bir çaresine bakalım.» dedi Mehmet ve rastladıkları birahaneye girdiler. Uzun uzun tartıştılar. Sonunda tek fikir oldular. Birer bira daha içip çıktılar.

Ertesi gün, Ahmet, Emine'yi ve çocukları alıp Mehmet'lere götürdü. Çocukları Meryem'e bırakıp çıktılar. Önce berbere gittiler. Berber kız, iki saat uğraştı Emine'yle. Saçlarını yapıp, dudaklarını, yüzünü boyadı. Kaşlarını inceltti, kirpiklerini sürmeledi. Öyle değişmişti ki, aynada kendini tanıyamadı. Oradan fotoğrafçıya gittiler. Sonra da çarşıyı dolaşıp çocuklara bir şeyler alıp döndüler. Akşama kadar oturup söyleştiler. Karanlık çökmeden, Emine elini yüzünü yıkayıp makyajını bozdu ve eve döndüler.

Ahmet iki gün sonra gidip fotoğrafları aldı. Öylesine güzel, öylesine değişik çıkmıştı ki, Emine olduğuna inanmak olanaksızdı.

Uzun bir mektup yazdılar. Zarfın içine bir de fotoğraf koyup postaladılar.

Postacı her gün saat on, on bir arası geliyordu. Dursun raporlu olduğu için, o saatlerde merdivene oturup beklerdi. Kendisine mektup olmadığını görünce, kime ettiği anlaşılmayan ağır küfürler mırıldanarak çıkıp giderdi.

Yine içi umut dolu, merdivene oturmuş bekliyordu. Postacının çantasından çıkardığı zarfı, kendisine ait olan kutuya attığını görünce, heyecandan her yanı titremeye başladı. Güçlükle kutuyu açtı. Zarfı yırtarak mektubu çıkardı. Dörde katlanmış kâğıdın arasındaki fotoğrafı görünce, şaşırdı. Böylesi güzel bir kızın yazacağını hiç düşünmemişti. Dikkatle bakınca, sanki

bir yerlerden tanıyordu. «Acaba nerede gördüm bu kızı, kime benzetiyorum?» diye düşündü, sonra mektubu okumaya başladı. Sevinçten uçuyordu. «Akşam birahaneye gidip Veli'ye göstereyim de ağzı açık kalsın kerizin! Görsün bakalım kız nasıl olurmuş. Kendisine yazan sivilcelilere benziyor mu?»

Keyiflendi.

«Çirkinin kahrını çeker miyim hiç?
Senin gül yüzünü gördükten sonra
Uğruna canımı vermez miyim hiç?

Telli mektubunu aldıktan sonra.» diye bir türkü mırıldanarak çıkıp gitti.

Veli, Dursun'un sırıtarak birahaneye girdiğini görünce: «Galiba Zibidi'ye mektup geldi.» diye düşündü.

«Gözün aydın adamım.» dedi.

«Ne oldu lan arap, düşünde mi gördün, ne halt ettin.» dedi, Veli'nin masasına yanaştı.

«Otur otur. Her gün gelirken suratın iki karıştı. Bu gün maşallah pişmiş kelle gibi sırıtıyorsun. Kaç mektup aldın?»

«Bir tanecik! Ama, seninkilerin hepsine bedel.» dedi ve cebinden fotoğrafı çıkartıp Veli'nin önüne koydu.

Veli'nin gözleri araba tekerleği gibi büyüdü:

«Bu ne yahu, ay parçası gibi. Ne şanslı adamsın.» diye bağırdı.

«Ben anadan doğma şanslıyım ama, kıymetimi bilen yok.»

«Sakın seninle alay etmek isteyenlerin bir marifeti olmasın?» dedi Veli.

«Ne demek istiyorsun?»

«Ne bileyim! Örneğin, bir artistin resmini göndermiş olabilirler!»

«Haydi lan sende, bunu nerden çıkardın, başka

işin yok mu senin?» dedi ama, yine de kuşkuluydu! Yoksa Veli'nin söyledikleri doğru muydu? Çünkü, bir yerlerde görmüş gibiydi ama, nerede?

«Ne şans var bu it oğlu itte.» diye düşündü Veli. Dursun'u kıskandığı belliydi.

«Beğendin mi yengeni.» dedi, Veli'nin elindeki fotoğrafı çekip aldı.

«Şahane!»

«Öyledir değil mi?» dedi. Ama keyfi kaçmıştı. Fotoğrafa uzun uzun baktı fakat, kimseye benzetemedi. İki kadeh atınca da kuşkusu silinip gitti.

«Sana bir teklifim var. Benim kızlardan dördünü vereyim, sen de bunu bana ver.» dedi Veli. «Sen evli çoluk çocuk sahibisin. Anlaşamazsınız, yazık olur bu fıstığa.»

Dursun ters ters baktı:

«Arkadaşız oğlum, böyle düşünmen bile ayıp.» dedi.

«Kız Mülheim'de kalıyor. Aha şurası. Bağırsan sesini duyurursun. Nasıl gizliyeceksin karını, üç çocuğunu? Sıkar biraz. Hem rezil olursun. Gel arkadaşını dinle Dursun'cuğum.»

«Yazıklar olsun sana. Şaka olsun diye senden kızların birini istedim, nerdeyse katil olacaktın. Şimdi de ben mi katil olayım?»

«Köln'deki kızdan cevap geldi. Ayın yirmisinde buluşacağız. Anlaşırsak, benim yerime sen gidersin.»

Dursun, oflayıp pofladı. Asabı iyice bozuldu. Ama, sesini çıkartmadı. Bardağını kaldırıp:

«Haydi şerefe!» dedi.

«Şerefe!»

«Kıyak oğlansın,» dedi, Dursun, bıyıklarını ıslatan wiski artıklarını elinin ayasıyla sildi. «Ama, sana ya-

kışmayan çok kötü bir huyun var. Aşırı çıkarcısın. Sana dokuz fıstık yazdı, şakadan birisini istedim, günlerce dargın kaldın. Bana bir tanesi yazdı, onu da almak istiyorsun.»

«Bu işin üstesinden gelemiyeceğin için zorluyorum, gelebileceğini bilsem namussuzum ağzımı açarsam!»

«Sen gene namuslu ol, ağzını da açma. Şerefe!»

Veli iyice huzursuzlaştı. «Ne yapsam da bunu kandırsam? Kız bunu görür görmez cayar. Yazık olur, ceylan gibi kız. Zibidi'nin ağzına layık değil. Kendi karısına sahip olamıyor, bir de kalkmış dost tutacak.» diye düşündü:

«Dursun, kusura bakma ama, vuruldum şu kıza. Gel, inat etme, sana benimkilerin dokuzunu da vereyim. Vermezsem adiyim!» dedi ve cebinden cüzdanını çıkartıp masaya koydu. «Bugün bendensin, ye, iç, sev, hepsi benden.»

«Aklın sıra beni tavlıyacaksın, öyle mi? Haydi arkadaşlığımızın, dostluğumuzun şerefine. Bir daha da bu konuyu açma!»

«Arkadaşlığımızın şerefine.» dedi Veli de isteksiz.

Sabah, her yer aydınlandıktan sonra kalktılar. O kadar çok içmişlerdi ki, ayakta zor durabiliyorlardı. Birahanenin önünde ayrıldılar. Dursun yalpalayarak yürüyordu. Yolda düştü. Kustu, üstü başı kirlendi. Gürültüyle merdivenlerden çıkıp içeri girdi. Ne dediği anlaşılmıyordu ama, bağırıp çağırıyordu.

Emine uyanmış bebeği emziriyordu:

«Bağırma öyle, çocukları uyandıracaksın!» dedi.

«Kes be! Senin de, çocukların da Allah belasını versin.»

«Allah sana belasını vermiş ama, senin haberin yok!»

Dursun yalpalıyarak Emine'ye sokuldu:

«Konuşma lan! Çaktım mı suratına!..»

Emine önüne dikildi:

«Bana bak!» dedi, yumrukları sıkılıydı, «Bana bak uyuz herif. Kim kimin suratına çakar sana gösteririm ama, neyse. Fazla konuşma, zıbarıp yat, Allah'ın belası!»

Dursun bir süre Emine'yi süzdü:

«Uyma şu pasaklıya. Sabret biraz. Kafanı kullan oğlum.» diye mırıldandı ve yatağa girdi. Aklında Leyla vardı. Düşünde de onu gördü.

Randevu günü gelip çattı. Dursun kendisini yirmi beş yaşındaki bir delikanlı gibi göstermeye çalışıyordu. Saçlarını son model kestirdi, kırlıklarını gidermek için de siyaha boyattı, bıyıklarını da kazıttı. Ama iri göbeğine bir çare bulamadı. Mülheim'e kadar tramvayla, oradan da taksiyle gitti. Kapının zilini çalarken hayli heeycanlıydı.

Mehmet karşıladı onu:

«Birini mi aradınız?» dedi.

«Leyla hanımla buluşacaktık.» dedi. Yeni takımının içinde robot gibi dikiliyordu.

«Dursun bey misiniz?»

«Evet.»

«Lütfen içeri buyrun. Ablam şu anda evde değil ama, birazdan gelecek.» dedi Mehmet, kararlaştırdıkları gibi onu konuk odasına aldı.

Dursun'un heyecanı geçmiş, sakinleşmişti. İçeri girip gösterilen yere oturdu.

«Nasılsınız Dursun bey, aleminiz yerinde mi?» dedi Mehmet alay edercesine.

«İyi olmaya çalışıyorum, sen nasılsın?»

«İyiyim. Siz hiç evlenmediniz mi?» dedi Mehmet aniden.

Dursun böyle bir soruyu beklemiyordu. Bir anlık suskunluktan sonra:

«Hayır.» diye yanıtladı.

«Bu kadar gecikmenin sebebi neydi?»

«Pek gecikmiş sayılmam. Daha yirmi sekiz yaşındayım.»

«Öyle mi? Ama, çok yaşlı görünüyorsunuz.»

«Kaç yaşında?»

«Tam söylemek biraz zor ama, kırk dört, kırk beş...»

«Ne yaptın yahu. Beni tam ihtiyar ettin.» dedi ve isteksiz gülümsedi.

O ara kapının zili çaldı. Ahmet, Emine'yi getirmişti. Yeni satın aldığı entarisinin içinde gelinlik kız gibi duruyordu. Mehmet onları üst kata gönderip döndü.

«Ablan mı geldi?»

«Hayır, manavdı. Çay mı içersiniz, kahve mi?»

«Kahve lütfen.»

Tekrar zil çaldı. Mehmet gelenleri de üst kata gönderdi, fincanları doldurup getirdi.

«Gecikti ablan!»

«Nerdeyse gelir.»

«Adın ne senin?»

«Mehmet.»

«Kaç yaşındasın?»

«Yirmi dokuz.»

«Ablan kaç yaşında?»

«Otuz üç.»

«Sahi mi? Mektubunda yirmi beş yazmıştı!»

«Dünya yalanla dönüyor, sen hâlâ...»

«Ablan hiç evlenmedi mi?»

Mehmet cevap vermeye hazırlanıyordu, zil çaldı. Musa, karısı Zehra, kızı Neriman gelmişti. Gelenlerin

hepsi Dursun'un akrabaları, yakın köylüleriydi. Mehmet dönünce, masadaki bisküvitlerden birisini alıp ısırdı. Bir süre Dursun'a baktı:

«Bir zamanlar evliydi.» dedi.

«Nasıl olur? Genç kız olduğunu yazmıştı.»

«Dedim ya, dünya yalanla dönüyor.»

Dursun bakışlarını Mehmet'in yüzünde gezdirdi, «Yoksa bu çaylak benimle eğleniyor mu?» diye düşündü:

«Boşandı mı?»

«Evet. Çok huysuz bir kocası vardı. Her gün içer, sabahlara kadar eve gelmezdi. Gelince de dayak, küfür. Ablam çekemedi. Boşandı.» dedi ve gidip bir içki getirdi, bardakları doldurup:

«Haydi şerefe.» dedi.

«Bir de ablanın çocukları olmasın?»

«Ohoo,» dedi Mehmet ve elini boşlukta salladı. «Üç tane maşallah, ellerinden öperler.»

Dursun, duyduklarına inanmak istemiyordu. Düşlediği genç kızın yerine karşısına bir dul çıkacaktı. Hem de çocuklu. «Kız da olsa, dul da olsa çok güzel bir parça.» diye düşündü ve Mehmet'e baktı. «Galiba ablasını kıskandığı için yalan söylüyor bu tüysüz kavat!» diye düşüncesini sürdürdü.

«Bak hele. Gerçek mi?»

«Gerçek.»

«Hani dünyayı döndüren yalandı?»

«Ama, bu gerçek.»

«Ablanı merak ettim doğrusu.»

«Görünce şaşıracaksın!»

Tekrar zil çaldı. Dursun'un amcası Salih, karısı Nigar'la gelmişti.

«Nerde kaldı ablan, gelmedi mi daha?»

«Geldi geldi. Elbiselerini değiştirip gelecek.»

Kısa bir sessizlikten sonra, Emine odaya girdi. Ardından da çocuklar ve diğerleri doluştular.

«İşte ablam Dursun bey! Bunlar da çocukları. Nasıl şaşırdın değil mi?» dedi Mehmet.

Dursun, neye uğradığını anlayamadı. Bir süre şaşkınlıkla çevresini saranlara baktı. Güçlükle toparlanıp kalktı:

«Kötü oyun ettiniz, bunu unutmayacağım.» dedi.

«Defol ulan ahlaksız!» dedi Ahmet, arkadan kaktırarak kapıya doğru itti.

«İyi etmedik galiba. Böylece onu daha da azdırmış olduk.» dedi Salih.

«Bildiğinden geri kalmasın teres!» dedi, Ahmet.

Emine, kucağında bebeği, ağlayarak onlara bakıyordu. Diğer çocuklar da, annelerinin eteğine yapışmış, olan bitenden habersiz ağlıyorlardı. Oradakilerin hiç birinde moral kalmamıştı. Daha önce tek fikir olup, yaptıkları bu işe pişman oldular. Düşündüklerini birbirlerine anlatamadan sessizce dağıldılar.

Dursun, dışarı atıldıktan sonra, tramvay durağına yürüdü. İçinde bir öfke, bir kin kabarıp kabarıp taşıyor, biraz evvel çevresini saranlardan nasıl intikam alacağını düşünüyordu. En çok öfkelendiği de Ahmet'di.

«Ne karışıyor ki? Zamanında, hem de ağır bir başlık alıp satmadılar mı? Kendileriyle ne alakası kaldı? Beni böyle rezil etmenin hesabını sorarım sana, namussuz pezevenk!» dedi, tramvaydan inip Boğaziçi birahanesine yürüdü. Hışımla girdi içeri. Yumruğunu masaya vurup:

«Wiski! Sade olsun!» Sanki hıncını wiskiden almak istiyormuş gibi bardağı bir seferde içip boşalttı. «Doldur şunu! Duble...»

Garsonun verdiği duble wiskiyi de bir seferde içti.

«Doldur.» diye bağırdı.

«Yavaş git Dursun. Fena çarpar sonra.» dedi garson ve doldurduğu bardağı önüne koydu.

«Ben zaten çarpılmışım. Daha nasıl çarpılacağım? Ölmüş eşşek kurttan korkmaz aslanım!» dedi, bardağı yarıya kadar içti. Bir iki genirdi. Bir sigara yaktı, dumanını kuvvetlice içine çekti.

«Ulan pasaklı Emine, demek boyandın, cilalandın, hanım olup karşıma çıktın? Beni rezil etmek için onlarla bir oldun, öyle mi? Ben de bunun acısını sizlerden tek tek çıkartmazsam!...» Yumruğunu masaya vuruyordu.

Garson yaklaşıp:

«Vurma öyle Dursun! Müşterileri rahatsız ediyorsun. Biraz da yavaş konuş!» dedi.

Dursun bozuldu. Yıllardan beri oranın günlük müşterisiydi. İçkisini bitirip gitmek istedi. Bir daha da buraya ayak basanın...»

Veli, giriş kapısında dikilmiş, ona bakıyordu.

«Eyvah!» dedi. «Düşündüğüm gibi oldu galiba. Becceremedi Zibidi.» Gelip, elindeki parayı garsona vermek isteyen Dursun'un omuzundan tutup kendisine çevirdi.

Dursun, Veli'yi görünce:

«Bir tuzağa düşürüldüm, mahvoldum!» dedi.

Veli, kıymetli bir şeyini yitirmiş gibi, içinde bir boşluk, bir burukluk duydu. İğrentiyle baktı: «Mal! Suratına tükürdüğüm iti! Ne kendisi yedi, ne de bıraktı ki ben yiyim. Şeytan diyor, vur boynuna pezevengin, uzat soğuk yere saman çuvalına benzeyen bedenini! Ne anlar böylesi kadından, kızdan! Bundan sığır çobanı bile olmaz.» diye düşündü.

«Kötü oyuna geldim! Kancıkça hazırlanmış bir tuzağa düşürüldüm!»

«Ne tuzağından bahsediyorsun?»

Dursun bardağındaki son yudum içkiyi de içip. sigarasından kuvvetli bir nefes çekti:

«Nasıl izah etsem, Veli kardaş? Öyle kıstırıldım ki, doğduğuma pişman ettiler.»

«Bu işi beceremezsin demedim mi? Bıraksaydın da ben gideydim.»

«Bildiğin gibi değil! Anlayacağın, akraba çıktılar! Bana oyun oynamak için hepsi söz birliği yapmışlar! Anladın mı?»

Veli boş gözlerle ona bakıyordu. Konuşmuyordu da...

Dursun, iyice sokulup, ağzını kulağına dayadı:

«Benim bir kaynım var, sen tanımazsın. Yılanın teki. Diğer akrabalarla birleşerek, bu oyunu oynadılar. Anladın mı?» dedi.

«Anladım.» dedi Veli.

«Zaten asabım hesabım birbirine karışmış, sen de aptal aptal konuşup durma öyle! O fotoğraf var ya.»

«Evet o güzel fotoğraf.»

«İşte o, benim evdeki karımın ta kendisi!»

Veli afalladı! Bardağındaki içkiyi bir defada içti. Sesli sesli güldü. Bir sigara yaktı:

«Demek o fotoğraf evdeki karınınki, öyle mi?»

«Öyle!»

Veli tekrar güldü. Bir süre baktıktan sonra omuzundan tutup:

«Bak Dursun, dalga geçmenin sırası değil...»

«Ulan ne dalgası! Gazetedeki ilanı okumuşlar, sonra da gidip karımı süslemişler, püslemişler, fotoğrafını da çektirip bana göndermişler. Şimdi anladın mı?»

Veli, «anladım» anlamında başını salladı, sesini yükseltip:

«İki duble wiski! Sade olsun.» dedi, Dursun'u kolundan çekip tenhadaki bir masaya gittiler. «Hele usulca baştan anlat bakalım, nasıl oldu?»

Dursun, başından geçenleri bir bir anlattı.

«Çok aptalmışsın.» dedi Veli. «İnsan karısının fotoğrafını tanımaz mı? Bana anlattın, sakın başkasına anlatma. Sonra maskara olursun onun bunun dilinde. Üstüne hikâye yazıp, türkü dizerler.»

«Yahu nerden bilecektim karım olduğunu. Öyle değişmişti ki tanımak olanaksızdı.» dedi, yardım ister gibi Veli'ye bakı.

«Madem bu kadar genç, güzel karın var, neden birahanelerde, şurda burda dolanıp duruyorsun be adam!» dedi Veli ve kendisinden yaşça büyük olmasına aldırmadan, hayli azarladı.

Dursun suskundu. Başını ellerinin arasına almış düşünüyordu.

Veli uzun bir uğraştan sonra, sonunda Mehmet' le buluşma olanağı buldu. Biraz da kızdı:

«İnsan bir işi yaparken sonunu da düşünür. Ateşin üstüne barutla gidilmez. Ilımlı bir girişim yapıp onları birbirine bağlayacağınıza, çocuksu işler yapıp adamın yuvasını yıktınız.» dedi.

«Daha yıkılmış bir şey yok. Bir ay ayrı kalmakla yuva yıkılmaz. Yarın seni evde bekliyorum, gel birlikte Ahmet'e gidip bu işe bir çözüm bulalım.» dedi Mehmet de.

Daha önce, herkesi konuşmalariyle, palavralariyle yıldıran Dursun, öylesine sakin biri olmuştu ki, inanılması güçtü. Yorgun, bitkin bir haldeydi. Kimselerle konuşmaz olmuştu. Uyur gezer gibiydi. Konuşmak için sokulanlara, kısa ve isteksiz cevaplar vererek savıyordu.

Veli, gerçek bir arkadaş olduğunu gösterip elin-

den geleni esirgemiyordu. Dursun,da para olmadığını biliyordu. Bankadaki parasının bir kısmını çekip, eline geçtiği zaman ödemesi şartıyla vermişti. Bu parayla Dursun'un harabeye benzeyen evini yeni baştan onardılar. Yatak odasından tut mutfağa, oturma odasından, çocuk odasına kadar hepsinin mobilyalarını yenilediler. Çocuklar, komşuları rahatsız etmesin diye bir de renkli televizyon aldılar.

Dursun zayıflamıştı. İri göbeği erimiş, dolgun yanakları sarkmıştı. Kısa bir zamanda müthiş bir değişme olmuştu onda. Eskisi gibi gezmiyor, gününü evde geçiriyordu. Geç saatlere kadar Veli'yle sohbet ettiler. Veli gittikten sonra yatağa girdi.

Sabah erken uyandı. Önce alışverişe, sonra da doktora koşturdu. Saatlerce bekledi. Akşama ancak sırası geldi.

Doktor muayene ettikten sonra:

«Senin sıhhatin yerinde, yarın iş başı!» dedi.

Kızdı Dursun:

«Daha önce sıhhatliyken haftalarca istirahat verdin. Şu an çökmüş, bitkin bir haldeyim iş başı veriyorsun, bu ne demek oluyor?» dedi.

«Üzgünüm.» «İstirahat vermem için hiçbir neden yok!»

Dursun'un moralı iyice bozuldu. Veli yarın çocuklarını, karısını getirecekti. Onların geleceği gün evde olmayı istiyordu.

«Üzgünüm.» dedi doktor yeniden, yan odalardan birine girdi.

Dünyası yıkılmış bir halde doktorun muayenehanesinden çıkıp eve yürüdü. İş çantasını hazırladı ve erkenden girdi yatağa. Ama, uyumaktan yana umudu yoktu. Bütün gece türlü düşüncelerle kıvranıp dur-

du yatakta. Saatin küfür kadar ağır zili çaldığı zaman, dalmak üzereydi.

İsteksiz, yorgun çıktı yataktan. İçi sıkıntı doluydu. Uykusuzluktan şişmiş gözlerini pencereye çevirdi. Köşe başındaki sokak lambasının cılız ışığında, bir şeyden ürkmüş gibi, sabahın kör karanlığında koşuşan kadınlı erkekli kalabalığa baktı. Geç kalmamak için aceleyle giyinmeye başladı. Kesime giden kurbanlık giib zorla çıktı evden. Hava bir hayli soğuktu. Rüzgar doluyu andıran ufacık buz parçalarını savuruyordu. Soğuk iliklerine işledi. Dönüp sıcacık yatağında öğleye kadar yatma isteği doğdu. Zaten bu gün işe gitmek istememişti. Ama, doktor onu zorunlu kılmıştı. «Haftalardır raporluydum, bir de kaçamak yaparsam iyi netice vermez,» diye düşündü. «Sonra yola çıkmışken geri dönmek olur mu?» Rüzgâr, göz açtırmıyordu. Başını önüne eğmiş, yüzünü tokatlıyan rüzgârdan ve buz taneciklerinden korunmaya çalışırken, yol kavşağına geldiğinin, trafik lambasının yayalar için kırmızı yandığının, arabaların ardarda hızla gelip gittiklerinin ayırdında değildi.

O ara vücudunda bir titreme hissetti! Kuvvetli bir ses kulaklarının içini tırmaladı! Rüzgârın kendisini havalandırıp bulanık sisin içinde uçurduğunu sandı. Yüreği cızz etti. Bir top gibi yere düştü! Bir iki takla döndükten sonra kaldırım taşına yaslanıp durdu. Kalkmaya çalıştı, kalkamadı. Kendisine doğru gelenden yardım ister gibi elini uzattı: «Aaa Veli ne geziyordu burada! Gel karaadamım gel! Zaten senden başka el uzatan olmadı! Tut elimden de kaldır! Amaan, bu Veli değil! Benzemiyor bile! Baksana sarı saçlı, yüzü de çilli! Gölgede yeşermiş ote benziyor! Veli siyah saçlı, esmer yüzlüdür. Yahu bu yağ tulumu elimden tutmuyor!... Tut ulan, tut elimi, dür-

zü! Tuu senin kalıbına! Bak gördün mü işi? Bırakıp gitti beni! Şu bacaklarım ağrımasa kendim de kalkarım! Ama kıpırdatamıyorum ki. Hele belimin acısı!... Bu düşmek de nerden çıktı? İşe geç kalacağım! Çıkış verirlerse, çoluk çocuk temelli rezil olur! Ayağa kalkabilsem koşup işe zamanında yetişebilirim!... Uykum da çok geliyor! Her yer karanlık daha! Biraz uyuyup öyle gitmeliyim. Uykusuz gidersem arkadaşlar yine alay ederler. Hele de Yogoslav'ın çenesi kapanmaz. Şöyle on dakika daha uyuyabilsem! Etrafım da hayli gürültülü. Neden bağrışıyor bu çocuklar. Sussalar uyurum. Emine'm sustur şu çocukları. Fotoğraftakinden daha güzel olmuşsun. Bir fotoğraf da beraber çektirip memlekete yollayalım. Ben biraz uyuyacağım, uyanınca gider çektiririz. İyi geceler Emine!..»

Veli sabah erken uyandı. Traş oldu, giyindi. Adresi birkaç kez daha okuyup ezberledikten sonra çıktı. Mülheim'e varınca, yaşlı bir hanımdan sorup evi öğrendi. Kapının zilini çalacaktı ki, kapı açıldı. Mehmet'in kız kardeşi Melek'di. Kahvaltılık ekmek almak için çıkıyordu.

«Günaydın.» dedi Veli.

«Günaydın. Kimi aradınız?»

«Mehmet'in evi değil mi burası?»

«Evet.»

«Adım Veli. Mehmet'le görüşmek istiyorum.»

«İçeri buyrun, abim evde.» dedi Melek, Veli'yi konuk odasına aldı.

Kahvaltıdan sonra Ahmet'e gitmek için çıktılar. Veli, Mehmet'le meseleyi tartışarak önde gidiyor, Melek'le, yengesi Meryem de onları az geride izliyordu.

«Çok severim böylesi günleri. Güneş batsın istemem.» dedi Melek. Masmavi gökyüzünde, pırıl pırıl parlayan güneşe baktı ve Meryem'in koluna girdi.

«Güneş batacak diye üzülürüm. İçim hüzün dolar, yüreğim özlemle burkulur. Bunalırım.»

«Sen aşıksın gülüm.» dedi Meryem ve gözlerinin içine baktı. Nemliydi iri yeşil gözleri.

«Evet aşığım. Güneşe, çiçeklere, ağaçlara, çimenlere, anlayacağın tüm doğaya aşığım. Güneş doğdukça içim aydınlanır, ısınır. Sevdiğim her şeyi bir kat daha severim. Onlarla olmak en büyük isteğim.»

«Olacaksın inşallah. Şurada ne kaldı ki? İki aya kalmaz yaparız düğününü, senin de hasretin diner.»

«Onu demek istemedim.» dedi Melek, Meryem'in koluna iyice sarıldı.

«Haydi öyle olsun.»

Bir süre yürüdükten sonra, Almanya'nın her kentinde olduğu gibi, Mülheim'deki küçük İstanbul'a vardılar. Sanki yıkılacakmış gibi duran bakımsız evlerin arasındaki geniş bahçenin çimenleri yok olmuş, koyu kahverengindeki toprak görünüyordu. Oraya buraya atılmış eski mobilyaların, bidonlarından taşmış çöplerin arasında çocuklar kaçışan böcekler gibi birbirlerini kovalayıp oynuyorlardı. Arabasını tamir etmekte olan biri, gaz pedalına sonuna kadar basıp, moturu inletiyordu. Karşı karşıya pencerelerde iki kadın, bozuk bir Türkçe'yle seslerini birbirlerine duyurabilmek için, bağırarak konuşuyorlardı. Yere atılmış tahta parçalarının, boş konserve kutularının arasına masa kurup tavla oynayanların sesi, tavlanın göğsüne sertçe çarpan pulların çatırtısı eski binaların duvarlarında yankılanıyordu.

Mehmet önünde durduğu binanın zilini uzun uzun çaldı. Kısa bir beklemeden sonra, sert bir itmeyle açtı. Bastıkça tahtaları kırılacakmış gibi gerilip, gıcırdayan merdivenlerden çekinerek çıkmaya başladılar. Binanın iç sıvaları yer yer dökülmüş, önceden be-

yaz olan badanası, koyu grileşmişti. Görünüşüyle viraneye benzeyen bu evlere Türkiye'den getirilen işçi aileleri yerleştirilmişti. Aralarında bir kaç Alman Çingenesi, bir kaç da Yugoslav ailesi vardı. Çingeneler Almanlara uyum sağlayamadıklarından, Yugoslavlar da Makedonya'dan gelen Müslümanlar olduklarından burada oturuyorlardı.

Akşama kadar oturup tartıştılar. Meryem de Veli'yi destekledi:

«Bir daha böyle cahilce hareketler yapmayın! Yakışmıyor size! Başkalarının günahına girmeyin!» diye ikisine de çıkıştı.

Emine'yle Melek, saatlerce uğraşıp yemek pişirdi. Güle, şakalaşa yemeklerini yediler. Üstüne de tavşan kanı çaylarını içtikten sonra, Mehmet gidip iş arkadaşı Hilmi'nin minibüsünü aldı. Neşeyle içine doluştular. Minibüs otabandan su gibi Duisburg'a doğru akarken, çocukların sevincine diyecek yoktu. Eve geldiklerine mi, yoksa minibüse bindiklerine mi seviniyorlardı, anlaşılmıyordu. Minibüs evin önünde durunca Veli, kapıya koştu. Parmağını zilin düğmesine basıp bir süre kaldırmadı. Dursun'a müjdeyi verecekti. Kapı açılmayınca tekrar çaldı. Saatine baktı, altıya geliyordu. «Yoksa çarşıya mı gitti?» diye düşündü. «Ama geleceğimizi biliyordu.» Komşudan tornavida alıp kapının kilidini söktü. Çocuklar bağrışarak içeri koştular. Emine, şaşkınlıkla içerdeki yeniliklere bakıyordu.

«Nasıl olmuş, beğendin mi?» dedi Veli.

«Çok güzel olmuş. Bizim ev olduğuna inanamıyorum. Nereden buldu bu kadar parayı?»

«Ödünç verdim. Sonra öder.» dedi Veli böbürlenerek.

O ara kapının zili çaldı. «Dursun geldi.» diye dü-

şündü Veli, kapıya koştu. Alt kattaki komşunun oğluydu. Çocuk zorluk çekmeden:

«Dursun amca, sabah işe giderken trafik kazası geçirmiş. Hastanedeymiş. Polisler geldi. Evde kimse olmadığı için size haber edelim diye bizi tembihlediler.» dedi.

Veli çocuğu savıp dönünce, Emine soru dolu bakışlarını ona çevirdi.

«Dursun trafik kazası geçirmiş, çocukları komşuya bırak da gidelim.» dedi.

Emine, telaşla aynı katta oturan komşu kadına koştu. Hastaneye gideceğini söyleyip, çocuklara bakmasını rica etti.

«Olur.» dedi kadın.

Evden çıkıp bir taksi çevirdiler. Hastanenin kapısındaki danışmada duran zat, onları acil servise gönderdi. Acil servisin hemşiresi:

«Birinizi içeri alabilirim.» dedi.

Veli, Emine'yi hemşireden yana itip, kendisi de doktorlar odasına doğru yürüdü.

Emine içeri girip şaşkınlıkla çevresine baktı. Hemşire ona parmağıyla karyolayı işaret etti. Emine bakışlarını karyoladaki bez yığınıyla, hemşire arasından getirip götürdü. Biraz daha sokulup bez ve hortumların arasındakini tanımaya çalıştı. Tanınacak halde değildi. Bakışlarını hemşireye çevirip:

«Bu Dursun mu gu?» dedi.

Hemşire Türkçe bilmiyordu ama, onun ne demek istediğini anladı:

«Hu.» dedi ve başını öne doğru salladı.

Emine donup kalmıştı. Bir süre sonra bakışlarını tekrar hemşireye çevirip:

«Sahi, bu Dursun mu, yoksa öldü mü?» dedi, hıçkırıklar boğazını tıkadı. Hemşire onu omuzlarından

tutup odadan dışarı çıkardı. Gördüklerine inanası gelmiyordu. Bir sürü hortum bağlıydı, kiminden kan, kiminden de serum akıyordu, Dursun'un vücuduna. Salona çıkınca Veli'yle karşılaştı. Hıçkırıyordu.

«Sakin ol.» dedi Veli, Emine'yi bekleme odasına götürdü, oturdular. Veli sigara üstüne sigara içiyor, Emine de ağlıyordu. Bir süre öyle kaldılar. Sonra Veli gidip, Dursun'u görmek istediğini rica etti. Hemşire, birkaç dakikalığına onu da içeri aldı ve:

«Burada beklemenizin hiçbir yararı yok. Eve gidiniz.» dedi, bir kâğıt parçasına telefon numarasını yazıp Veli'ye uzattı. «Her an bu numarayı arayıp durumu öğrenebilirsiniz.»

Hastaneden ayrıldılar. Gökyüzü bulutsuzdu. Yer yer yıldızlar parlıyordu. Gündüzün sıcaklığına karsın, soğuk bir gece başlamıştı.

«Ahmet'e haber versem mi,» dedi Veli ve kapıda durdu. Saatine baktı, «Geç oldu. Saat on iki. Sabah haber ederim.» dedi, içeri girdiler.

Komşu kadını çocukları yedirip, yatırmıştı.

«Ben şuraya biraz uzanayım, sen de git çocuklarla yat.» dedi Veli ve konuk odasına girip kapıyı kapadı.

Kapının zili çaldığında, şafak yeni sökmüştü. Veli uyanıp koştu. İki polis memuruyla karşılaştı.

«İyi sabahlar.» dedi uzun boylusu, «Dursun'un karısıyla görüşmek istiyoruz.»

«Ne söylemek istiyorsanız bana söyleyin.» dedi Veli.

«Karısı yok mu?»

«Uyuyor. Hem o dilinizden anlamaz.»

Kısa boylusu bir adım öne çıkıp:

«Üzgünüm ama, size haber vermekle görevliyiz.

Dursun saat ikide öldü. Başınız sağ olsun.» dedi. Gittiler.

Emine uyanmış, kapı ardından onları dinliyordu.

Veli kapıyı kapatıp ara salonda dikildi. Emine'ye nasıl anlatacağını düşünüyordu. O ara Emine salona girdi. Veli gözlerini kapattı. «Onu görmeden söylemek daha kolay.» diye düşündü:

«Dursun ölmüş, başın sağ olsun!» dedi acele acele.

Emine donmuş gibi ona bakıyordu!

«Evet ölmüş!» dedi yeniden ve Ahmet'e haber vermek için ara salonda asılı ceketini alıp çıktı.

Emine dönüp usulca yatak odasında ağlayan bebeğinin yanına gitti. Kucaklayıp yatağın kenarına ilişti.

Dursun'un evi komşularla, akrabalarla dolup taştı. Fransa'dan, Belçika'dan, Hollanda'dan gelen akrabaları vardı.

Emine gayet sakindi. Ölen kocası değil de sanki bir yabancıydı. Akrabaları yadırgadı. Komşular normal karşıladı. Dursun'un onun için yıllar önce öldüğünü biliyorlardı. «Kurtuldu kadıncağız.» diye mırıldananlar da vardı.

İşlemleri tamamlamışlardı. Cenazeyi Türkiye'ye götüreceklerdi. Orada bulunanların kimi, «Buradaki de Allahın toprağı. Boşuna bir sürü masraf edilecek. Şu öksüzlerin hakkını uçağa, arabaya vermeyin.» diye atıldılar.

Ahmet şiddetle karşı çıktı:

«Tüm masrafları ben üstleniyorum. Dirimizin istenilmediği yerde ölümüzü bırakamayız.» dedi.

«Üst katta oturan komşu Fahrettin kâğıt kalem getirip:

«Arkadaşlar. Biliyorsunuz ki rahmetlinin mali durumu iyi değildi. Yapılacak masraflara katkıda bu-

lunmanızı teklif ediyorum.» dedi ve ortaya iki yüz mark koydu.

Veli, Fahrettin'in teklifini olumlu buldu. Cüzdanından çıkardığı beş yüz markla listeye ismini yazdırdı. Mehmet de beş yüz markla katıldı. Orada bulunanların hepsi cömertçe listeye isimlerini yazdırdılar. Külliyetli bir para birikmişti. Ertesi günün akşamı cenaze Frankfurt'tan, Türkiye'ye uçacaktı. Kendileri de yol hazırlıklarına başladılar.

Mevlüt için çekilmez bir yaşam başlamıştı. Mağazalardan da bir şey aşıramıyordu artık. Bu yüzden hem aç kalıyor, hem de yatacak yer bulamıyordu. Önceleri, çaldığı malları yok pahasına satın alıp, onu misafir edenler artık yüz vermiyorlardı. Borç para veren de yoktu. İş sordu firmalara, her başvurduğu yerde onu geri çevirdiler. Kimse bu roker kılıklı gence iş vermeye yanaşmıyordu.

Kış yaman çökmüştü. Bir haftadan beri karla karışık yağmur yağıyor, geceleri her yer buz kesiyordu.

O geceyi de Barbel Platz'daki tuvaletlerin pis kokulu, havasız salonunda geçirdi. Pisti ama, sıcaktı orası. Öğlene kadar aç dolaştı. Yerde bulduğu iri izmaritle sigarasızlığını giderdi. Çekilecek gibi değildi. Bu rezillikten nasıl kurtulacağını düşündü bir süre. Aklı durmuş gibiydi. Herhangi bir çare bulamıyordu. İyice umutsuzlaştı. Bezgin, karamsar sokaklarda dolaşmaya başladı. Neden sonra Selim'i hatırladı. Kafasında bir umut kıvılcımı çaktı. Biraz ferahladı. «En iyisi Selim'i bulmalı, onun dostça konuşmaları insana cesaret veriyor. Selim gibisi var mı?» diye düşün-

dü. Gözlerinin içi güldü. Adımlarını sıklaştırıp maden ocaklarına giden yoldan yürümeye başladı.

Paydos saati yakındı. İşçilerin çıktığı kapının lamba direğine yaslanmış, sağanak halinde yağan yağmurun altında Selim'in çıkmasını bekliyordu. Anasını düşündü. Arada bir anımsardı anacığını. Ama bu kez içi özlemle burkuldu. Gözleri yaş doldu. Kim kilir ne haldedir biçarem.» diye düşündü. «Belki babam vurup bir yerlerini kırmıştır. Son zamanlarda çok dövüyordu.»

İçi sızladı. Gözlerinden yanaklarına doğru yaşlar dökülmeye başladı. «Bir iş bulup çalışacağım. Anamla bacımı yanıma alırım. Çalışıp onlara bakarım. Allah belasını versin böyle yaşamanın. Daha yetmeden solduracak gençliğimi...»

Selim uzaktan görüp tanıdı onu. Lamba direğine yaslanmış duruyordu. İyice büzülmüş, küçülmüştü sanki. Sessizce yaklaşıp omuzuna elini koydu:

«Merhaba dostum!»

Mevlüt başını çevirip baktı. Selim'i görünce, çok özlediği birisine kavuşmuş kadar sevindi. Boynuna sarılıp ağlamamak için kendisini zor tuttu.

«Nasılsın? Bir hafta evvel çok iyiydin zayıflamışsın. Yoksa çalışıyor musun, zor mu işin?»

Mevlüt ağlamaklı:

«İş bulamadım, boştayım.» dedi.

Selim onun sıkıntıda olduğunu anladı. Cesaretlendirmek için:

«Aldırma be adamım! İş buluruz, çalışırsın. Eee anlat bakalım, ne var ne yok, alemin nasıl?»

«Sorma hiç. Berbat. İşsizlik, parasızlık...»

«Düzelir düzelir. Yorma kafanı. Önce sağlık, gerisi kolay. Yarın benim şefe çıkar, iş isteriz. dedi Selim ve kolundan tutup gittiği yöne onu da çekti. Ko-

şar adımlarla lojmana geldiler. Selim yemek pişirmekteki ustalığını övüp duruyordu hep. Gerçekten öğündüğü kadar da vardı. Karınlarını iyice doyurdular.

«Beni iş alırlar mı dersin?»

«Elbette alırlar. Yaşın genç. İyi Almanca da biliyorsun. Almamaları için hiçbir sebep görmüyorum.»

«Yarın gidelim mi?»

«Tabii. Sabah erkenden gideriz.»

«İnşallah alırlar!»

«Merak etme. Alacaklarına eminim. Sen çalışmak istedikten sonra iş mi yok? Anangillerden ne haber?»

«Hiçbir haberim yok. Ama çok merak ediyorum. Kaç kez uğramak istediysem de gidemedim. Bu halimle onlara görünmek istemiyorum. Önce bir iş bulup çalışmalıyım. Biraz para kazandıktan sonra bir ev tutup, onları yanıma alacağım.»

«İnşallah.» dedi Selim gülerek. «İnşallah.»

Mevlüt aylardan sonra ilk kez güldü:

«Alay etme benimle. Çok ezildim. Senin keyfin yerinde, işlerin de yolunda. Sanki aç mı kaldın, soğuk kış gecelerini dışarıda mı geçirdin? Aylardır çektiklerimi bana sor. İşsiz, parasız dolaşmak insanı en adi işlere kadar zorluyor. Karnını doyurmak için hırsızlık bile yaptım.» dedi.

«Geçirdiğin sıkıntılı birkaç ay seni sarsmış.» dedi Selim. «Ben kendimi bildim bileli sefalet içinde büyüdüm. Yoksulluk Almanya'ya gelene kadar da yakamı bırakmadı. Açlığın, perişanlığın ne olduğunu çok iyi bilirim.

Babam sosyal adaletsizlikten canı yanmış biriydi. Yıllarca ezilmiş, sömürülmüştü. Çalıştığı çırçır fab-

rikasında kaza geçirip ayağından yaralanmıştı. Doktora gitme olanakları yok olduğundan birkaç gün evde tedavi olup tekrar iş başı yapmıştı. Fabrikanın ağır çalışma sistemi, pamuk tozu yarasını azdırmış, kısa bir zamanda ayağını kıpırdatamaz hale getirmişti. Sonunda doktora götürdüler fakat iyice azmış yaraya doktor da yardım edemedi. Kısa bir sürede kangrene çevirip ölmesine sebep olmuştu. Babam ölünce, anam, ben ve altı aylık kardeşim Kemal kalakaldık orta yerde. Çaresizdik. Anam varlıklı evlere çamaşır yıkamaya, temizlik yapmaya gidip bizi geçindirebilmek için çırpınıp duruyordu. Üç yıl direndi öyle. Sıcak bir ağustos günü, akşama kadar çamaşır yıkamış, yorgun, argın eve dönerken arabasının hızını deneyen biri ona çarpıp oracıkta öldürmüş.

Ben o yıl sekiz yaşına girmiştim. Okula gitmiyordum. Kardeşim Kemal'e bakmak zorundaydım. Artık yalnız kalmıştık. Ne bir akrabası ne de bir yakını bulunan iki yetimdik. Mahallemizde yaşlı bir kadın vardı. Semtte herkes ona Döne Hala derdi. Kaynatılmış karpuz çekirdeği satıp geçinmeye çalışırdı. Bize acıyan, el uzatan bir tek o oldu. Bizi tek gözlü gecekondusuna aldı. Ben karpuz satılan yerlerden çürük, kırık karpuzları toplayıp getirirdim. Yenecek yerlerini yerdik. Çekirdeklerini de Döne Hala paklar, kaynatır, tuzlayıp satardı.

Kardeşim Kemal hep yerde sürünürdü. Çok cılızdı. Üstü başı sürekli kir içindeydi. İri, kara sinekler ağzına, burnuna dolardı. Kendisini korumaktan aciz, gözyaşları sümüklerine karışır «Annee annee.» diye ağlardı hep. O ağladıkça yüreğime bir sızı çökerdi. Garip bir duygu içimi kabartır, ağlamak istemediğim halde gözlerimden yaşlar akardı. Hemen koşup yüzünü, gözlerini oyan sinekleri kovar, eline

bir karpuz parçası verip susturmaya çalışırdım. Onunla ilgilendiğim zaman susar, ellerini uzatıp kucaklamamı isterdi. Kucaklardım. Sarılırdı boynuma başını omuzuma koyar ve hemen uyurdu.

Döne Hala bize gerektiği gibi bakamadığına yanar, sık sık Kemal'i kucaklar Kürtçe ağıtlar söyliyerek ağlardı.

Kemal yürümeyi dört yaşında başardı. Yürümeye başladığı günden sonra elimden bırakmadım. Her gittiğim yere onu beraberimde götürdüm.

Her şeye hasrettik. Küçük bir oyuncağa, yeni bir gömleğe, yumurta büyüklüğündeki lastik bir topa. İmrenirdik çevrede gördüklerimize. Bayramlarda yeni elbiselerini giyinmiş, ellerinde çeşitli oyuncaklarla oynayan çocuklara yutkunarak bakardık. Bizim ayaklarımız yalın, sırtımız da çoğunlukla çıplak olurdu. En büyük özlemlerimden birisi bir bisikletimin olmasıydı. Olmayacağına içtenlikle inandığım halde, yine de olacakmış gibi düşler kurar nerelerde, nasıl süreceğimi kardeşim Kemal'e anlatırdım. Zevkle dinlerdi. «Sen yorulunca ben sürerim değil mi abi?» derdi.

Sonraları sebze halinde yarı çürük sebze, meyve toplamaya başladım. Boyumdan yüksek bir sebetle hali dolaşır atılmış, satılmayan meyveleri, sebzeleri toplayıp eve götürürdüm. Getirdiklerimi Döne Hala temizlerdi. Bir kısmını biz yerdik, bir kısmını mahallede satardı. Halde sebze meyve toplamayı hiç istemezdim. Her gittiğimde oradaki satıcılardan bir sürü dayak yer, bir sürü küfür duyardım. Yediğim tekmelerin acısından midem bulanırdı. Çıplak enseme atılan tokatların tesiriyle tökezlenip düşerdim. Topladıklarım dağılırdı. Onları geri toplarken, tonlarca küfür ederlerdi. Bazen kafama ya ağız dolusu tük-

rük, ya da iri, çürük bir domates atılırdı. Kimsede acıma hissi yok gibi gelirdi bana.

Selim'in anlattıkları Mevlüt'ü etkilemişti. Bir süre sessizce önüne baktı. Sonra kalkıp Selim'e sokuldu:

«Gayem seni üzmek değildi Selim kardeş. Çile dolu bir geçmişin olduğunu bilmiyordum. Anımsattığım için bağışla. İnan ki çok üzüldüm.» dedi.

«Tabii ki bilemezdin. Nereden bileceksin? Sonra unutmak mümkün mü o günleri? Her an hayalimdedir. Yokluğun verdiği eziklikle ne çocuk olduğumuzu anımsadık, ne de yetim kaldığımızı düşünebildik. O zaman yaşama mücadelesi veriyorduk.

Bir süre sustular. Konuşmaya ikisi de isteksizdi. Bekârlar lojmanının herhangi bir odasında, sanki bir yeri acıyormuş gibi bir kadın ahenksiz sesiyle bağıra bağıra, «Nasıl oldu yolum düştü Düsseldorfa.» Türküsünü söylüyordu.

Dışarıda bulutlar koyulaşmış, erken saatte havayı karartmışlardı. Yağmur hâlâ devam ediyordu.

Yusuf oturdukları sokağa geldiğinde, evlerinden çıkan genç adamı gördü. İçi kıskançlıkla doldu. Durup bir süre arkasından baktı. Ve hızla yürüyüp içeri girdi.

Helga onu her zamanki gibi sevgiyle karşıladı. Çıkarttığı parkasını alıp astı.

Yusuf normal davranıp, içeriden çıkan yabancı adamı görmemiş gibi davrandı. Bir yandan da adeti olmadığı halde sorular sormaya başladı:

«Günün nasıl geçti? Yemek baya lezzetli olmuş. Bütün gün evde miydin?»

«Peter'i yuvaya bıraktım. Alışveriım yaptım, sonra da yemek pişirdim.» diye yanıtladı Helga.

Yusuf'un gözleri lavaboda duran kahve fincanlarına takıldı:

«Misafirin mi vardı?»

«Misafir mi? Yok yok!» dedi kekeliyerek.

«Yalan söylediği nasıl da belli! Yüzü renkten renge girdi. Ben ne düşler kuruyordum, yazık iyi niyetime!» diye düşündü. İştahı kesiliverdi. Tabağındaki yemeği yarı etmeden bıraktı. Gözlerini Helga'nın gözlerine dikip baktı bir süre. Gayesi biraz evvel evlerinden çıkan adamın kim olduğunu öğrenmekti,

nedense Helga söylemedi. İyice sinirlendi. Sofradan kalktı:

«Helga.» dedi.

«Buyur, bir isteğin mi var?»

«Ben gidiyorum. Bir daha da dönmeyeceğim. Yokluğumdan yararlanarak eve yabancı erkek almana lüzum yok. Serbest al bundan sonra!» demeyi arzuladı, fakat vaz geçti. Ağır geldi kelimeler, söyleyemedi. Usulca:

«Bir arkadaşa uğrayacağım. Memleketlimdir.» dedi.

«Biraz bekle, birlikte gidelim.»

«İyi olurdu ama, belki başka işlerin var engel olmuş olurum.»

«Yok işim. Ne işim olacak. Sofrayı toplayım, gideriz.»

«Şunun sululuğuna bak hele!» diye geçirdi, «Gecikebiliriz, Peter'i yuvadan alman lazım.»

«Git öyleyse. Erken gel. Gecikme olur mu?»

«Erken gelmeye çalışırım.» dedi ve sokağa çıkıp rastgele yürümeye başladı. Helga'yı kaybettiğini düşündü. İçinden bir burukluk duydu. Gözlerinin önü bulandı. Serin, nemli sokaklarda hayli dolaştıktan sonra ilk rastladığı birahaneye girdi.

Garson kızın getirdiği içkiyi yudumlarken eski arkadaşlarından Hans'ı anımsadı. Almanya'ya ilk geldiği zaman tanışmışlardı. Hans da kendisi gibi o yıl çırak işçi olarak maden ocaklarında çalışmaya başlamıştı. Can ciğer arkadaş oldular kısa bir sürede.

Hans dürüst, yürekli bir gençti. Yusuf onun olayını gazeteden okuyunca hemen Heidi ananın evine koştu. Kadın oğlunun başına gelenleri yaşlı gözlerle anlattı. Yusuf haftalarca olayın etkisinden kurtulamadı. Önceleri arada bir mektuplaştılar, sonra da

unuttular birbirlerini. Fakat şu anda olay yeniden belleğinde canlanmış, dün olmuş gibi aklındaydı.

İris adında bir kızla nişanlanmıştı. Büyük bir apartmanda kiraladıkları daireyi ağır bir borçlanmayla döşemişlerdi. Hans öğle ve gece vardiyalarına gidince, İris hep yalnız kalıyordu. Bu da onun başka bir erkekle ilişki kurup, onu ara sıra eve almasına neden olmuştu. Bu durum uzun bir süre sessizliğini koruduysa da sonunda Hans'ın kulağına kadar gitti. İris'in böyle bir şey yapacağına inanmıyordu ama yine de doğru olup olmadığını anlamak istiyordu.

Gece vardiyasına başlamışlarken izin aldı. İşe gidiyormuş gibi evden çıktı. Gece yarıyı geçerken, yarı sarhoş gelip usulca içeri girdi. Salonda dikilip içeriyi dinledi. Salon, oturma odası, karanlıktı. Sessizdi her yer. «Mutluluğumuzu çekemiyenler, bizi ayırmak için ortaya böyle yalanlar attılar muhakkak.» dedi ve İris'in uyuduğunu düşünerek yatak odasına doğru yürüdü. Kapı kapalıydı. Kulağını dayayıp içeriyi dinledi. Yatağın hışırtısını ve hızlı solumaları zorlukla duydu. Kapının kolunu büküp sonuna kadar açtı. İçeridekiler onun kapıyı açtığının ayırdına varamadılar.

«Sizi domuzlar.» dedi usulca. Eli parkasının iç cebine gitti. Gündüz avcı malzemesi satan dükkândan satın aldığı iri bıçağı çıkarttı. Düğmesine basınca şark etti bıçak ve odanın içindeki alaca karanlıkta geniş metal ağzı belirli belirsiz parladı. Yataktakiler hâlâ onun varlığını anlamamışlardı. Sarmaş, dolaş yatıyorlardı. Hans elindeki bıçağın sapını ezmek ister gibi sıkıyordu. Ayaklarını odanın tüylü halı döşemesinden sürüyerek yaklaştı. Pencereden içeri vuran ışıkla, geniş Fransız yatağında alt, üst olan çif-

tin, çıplak vücutlarının her noktası kusursuz görünüyordu. İris'in erkek usulü tıraş edilmiş saçlarından yakalayıp kinle yataktan aşağı yuvarladı:

«Kahpe, bu ne rezillik? Benim evimde, benim yatağımda yabancı erkeklerle yatıp kalkmak, öyle mi?» diye gürledi.

Adam şaşkınlıkla yataktan fırladı! Korkudan titriyordu! Döşemenin üzerine atılmış elbiseler arasında kendisine ait olanları seçerken, elleri birbirine dolaşıyor, alaca karanlıkta bir türlü giysilerini bulup giyemiyordu! Gözü de Hans'ın elindeki bıçaktaydı! Kilotunu, pantolonunu giymeyi başarmıştı. Gömleğini sırtına geçirirken, bir kaç metre mesafedeki kapıya ulaşabilmek için, karşısındakine belli etmemeye çalışarak ilerliyordu!

«Dur!» diye bağırdı Hans ve ayaklarının arasında tepinen İris'i itti.

Adam olduğu yerde durdu. Kekeliyordu. Yalvaran bir tonla:

«Yemin ederim ki bilmiyordum! Bu kadın yalnız yaşadığını söyledi! Yoksa evli bir kadınla ilişki kuracak kadar aptal değilim! Lütfen anlayışlı olun ve bırakın gideyim. Ben suçsuzum!» dedi.

Hans, adama iyice sokulmuştu. Bıçağı tutan eli hızla adamdan yana havayı yardı!

Adam bir çığlık atarak, kendisini geriye doğru fırlattı! Bıçak göğsünü yalıyarak geçmişti.

«Yapma arkadaş! Bu kadın için başını belaya koymana değmez! Daha çok gençsin! Kendini düşün!» diye bağırdı.

İris aniden Hans'ın ayaklarına sarılıp:

«Bağışla Hans, hata ettim! Lütfen bağışla!» diye yalvardı.

Hans ayaklarını kadından kurtarmaya çalışırken, adam fırsattan istifade edip, odanın açık kapısından fırlayıp merdivenleri hızla inerek sokağın karanlıklarında kayboldu.

«Bana yaptığın bu oyunu ölünceye kadar unutmayacağım! Ben de ömrün oldukça unutmayacağın bir hatıra bırakacağım sana!» dedi. Bağırarak ve yanaklarından çenesine doğru inen yaşları koluyla sildi. Elindeki ustura gibi keskin sustalı bıçakla kadının alnından çenesine kadar derin bir yara açtı!

İris müthiş bir çığlıkla döşemeden yuvarlanıp tepinmeye başladı.

«Yapma Hans, öldürme beni! Yalvarırım, öldürme beni» diye bağırdı.

Hans, yerde sızlanan kadını bir süre seyrettikten sonra omuzlarından tutup kaldırdı. Kadının kana belenmiş çıplak vücuduna bakarken içi sızladı! Yatağın kenarına iliştirip, banyodan getirdiği temiz havluyu yüzüne bastırdı.

«Tut böyle, sıkı tut!» dedi ve salondaki telefona gidip ilk yardım arabasını çağırdı, sonra evi terk etti! Sokağın köşesine sinip ilk yardım arabasının gelişini gözledi. Fazla sürmedi gelip götürdüler İris'i. Kendisi de ıslak sokaklardan yürüyerek gitti. Hayli sonra içine müthiş bir korku düştü! Ne yapmıştı! Neden işi bu kadar derinden almıştı! «Sanki kızların sonu mu geldi? İris'ten başka kız yok muydu? Vursaydın ya tekmeyi aptal! Niçin başını belaya soktun! Şimdi harıl harıl her köşede aranıyorsun! Kentin tüm polisi peşindedir! Nasıl kurtaracaksın paçayı serseri!» diye mırıldandı. Anasının oturduğu, kendisinin de doğup, büyüdüğü evin önüne kadar gelmişti. Anahtarı hâlâ yanındaydı. Kapıyı açıp içeri girdi. Anası uyuyordu. Odasına geçip lambayı yaktı. O an gördü

elindeki, elbiselerindeki kanı! Korkuyla titredi. Taa nereden beri yürüyerek gelmişti! «Allahtan kimse beni bu halde görmedi!» dedi titreyen sesiyle ve banyoya koştu. Elini, yüzünü yıkadı. Üstündeki kanlı elbiseleri çıkartıp çöp kutusuna attı. Aynadaki görüntüsüne küfürler yağdırdı. Biraz da ağladıktan sonra, beğenmediği için götürmediği ve odasındaki dolapta bulunan giysilerden seçtiklerini giyinip yatağının üstüne uzandı.

Sabah saat altıda kapının zili uzun uzun çalmaya başladı. Anası kapıyı açıp karşısında polisleri görünce afalladı!

«Hans'ı arıyoruz, oğlunuz Hans'ı.» dedi polislerden biri.

«Onun evi ayrı. Kendi evinde olsa gerek!» dedi anası heyecanla ve «Niçin arıyorsunuz?» diye ekledi.

«Beraber kaldığı arkadaşını bıçaklamış.» dedi polis.

«İris'i mi?»

«Evet.»

«Olamaz! İnanmıyorum! Onlar birbirlerini çok severler! Yakında düğünleri olacaktı. Olamaz!» dedi kadın ve geri geri sendeler gibi yürüyüp, polislerin içeri girmesini sağladı.

Hans zilin sesine uyandı. Konuşulanları da duydu. Önce pencereden atlayıp kaçmayı düşündü. Vaz geçti. Çünkü kurtuluş yoktu. Kendisini, daha da suçlu yapardı. Yavaşça kapıyı açıp yanlarına geldi:

«Günaydın beyler! Beni arıyorsunuz değil mi? Burdayım, hazırım!» dedi.

«Hans, oğlum, ne zaman geldin,» dedi anası. Memur beylerin anlattıkları doğru mu, söylesine doğru mu?»

«Doğru ana, doğru!» dedi ve polislerin önüne ge-

lip iki elini uzattı. Polislerden biri belindeki kelepçeye davrandı, öbürü mani oldu:

«Kelepçeye lüzum yok!» dedi.

Ana, oğul birbirlerine sarılıp ağladılar. Sonra da Hans'ı alıp götürdü polisler. Yaralamadan, cilt bozmadan attılar içeri.

Yusuf yorgun, bitkin bir halde içeri girdi.

Helga uyamamış, onu bekliyordu. Sesini biraz, yükseltip:

«Nerde kaldın Josef?» dedi. «Bak, saat kaç olmuş?»

«Eğer rahatsız etmişsem geri gidebilirim!» dedi sert bir tonla ve çıkartmak istediği parkasını geri giydi.

«Josef Josef» dedi Helga, ağlamaklı ve kalkıp Yusuf'a sokuldu. «Gözüm yolda kaldı. Erken dönerim dedin. Gecikince merak ettim.»

Yusuf sessizce soyunup yatağa girdi. Aklı gündüz evlerinden çıkan adamdaydı. Kimdi acaba? Helga'dan sormadığına pişman oldu.

«Keşke sorsaydım.» diye geçirdi. «Belki elektirikçiydi. Ya da musluk tamircisi. Sanki sigortacı olamaz mıydı? Belki de bir sokak satıcısıydı, çünkü elinde iri bir çanta taşıyordu.»

Daha önceki düşüncelerinden dolayı kendisini ayıpladı ve elini Helga'nın beline dolayıp sıkıca sarıldı. Sabaha kadar da öylece uyudu.

ZÜHTÜ

Herkesin sevmediği bir şey vardır.

Sadık'ın da sevmediği bir türküydü. Kim bu türküyü onun yanında söylerse, ister genç olsun, ister yaşlı, ister tanıdık olsun, ister yabancı, ana avrat dümdüz giderdi.

Batman'ın bir köyünden olurdu. Almanya'ya ilk gelen işçilerden biriydi. Geldiğinden beri aynı fabrikada çalışıyordu. Çok biçare biriydi. Üstüne, başına pek bakmazdı. Pantolonunun paçalarından, ceketinin kollarına kadar her tarafı lekelerle doluydu. Beceriksiz, pasaklı olduğu için kendisiyle aynı lojmanda oturan arkadaşları pek önem vermezlerdi. Ama onda, herkeste olmayan bir beceri vardı. Kaval çalardı. Kavalını alıp üfürdü mü, çevredekilerden çıt çıkmazdı. Büyük bir istekle dinlerlerdi.

Hayran kalırlardı. Şaşanlar da çoktu. Bu kadar beceriksiz, zavallı birinin böylesine şahane kaval çalışına akıl erdiremezlerdi. Tanrı vergisi deyip geçerlerdi. Türküyü sevmemesinin nedeni, iki yıl kadar önce bekâr lojmanında kalan arkadaşlar söz birliği edip, bayrama rastlayan hafta sonunda eğlenmek istemişler. Kimi tavuk, pirzola kızartmış, kimi de çeşitli salatalar yapmış, rakılarla, wiskilerle masayı donatmış-

lar. Başlamışlar kafaları çekmeye. İçlerinden biri gidip Sadık'ı getirmiş. Onun ününü duymayan yoktu. Coşkuyla karşılayıp oturtmuşlar. Herkes bir şey çalmasını istemiş. Sadık da sırasıyla onların isteklerini yerine getiriyormuş. İçirdikleri içki tesirini gösterince Sadık coşmuş.

O ara kim getirip teype takmışsa başlamış bir Zühtü:

«Haydi Zühtü! Ben sana yandım Zühtü!»

Herkesin hoşuna gitmiş. Başlamışlar oynamaya. En güzel oynayan Sadık'mış. Diğerleri kenara çekilmişler, el çırparak onu coşturup oynatmışlar. Ve o neşeli gecede Zühtü çaldıkça Sadık oynamış, Sadık oynadıkça da Zühtü çalmış. Sabaha kadar eğlenmişler. Sonra da içkiyle uyuşmuş vücutlarını bekâr odadalarındaki yataklarına atıp uyumuşlar.

Öğleye doğru içkinin tesirinden kurtulup uyananlar, kendilerini çılgınca eğlendiren Sadık'ın Zühtü oyunundan başka bir şey hatırlamıyorlardı. Kimi ciddi, kimi şakayla:

«Helal olsun. Ne hoş kıvırıyordun Zühtü çalarken.»

«Senden başka Zühtü'yü kimse oynayamıyordu. Bravo sana.»

«Yahu biz seni biçarenin biri sanıyorduk. Meğer sende neler varmış be adamım. Kaval çaldığın kadar da güzel Zühtü oynuyordun.»

«Vallahi en kral dansöz bile senin gibi kıvıramaz. Aferin.»

Sadık, kendisine söylenenleri hakaret sayıp, aşırı kızmış. Kızdığını gören diğerleri daha çok takılmışlar. Bu kez başlamış küfür etmeye. Kimse onun küfürlerine aldırmamış. Her gören:

«Hele hele Sadık, ben sana yandım Sadık, kıvır Sadık, çevir Sadık, salla Sadık!»

Birkaç gün sonra Sadık'ın adı Zühtü olmuştu!

İşte o gün bu gündür Sadık'ın yanında bu türkünün sözcüklerini söyleyemezsin. Eğer söylersem, en ağır küfürleri ederdi.

Sadık için zor günler başlamıştı. İş yerinde, kaldığı lojmanda, sokaklarda takılanların sayısı gittikçe artıyordu. Kimseyle konuşmaz olmuştu. Kaval da çalmıyordu. Herkes onun için kötüydü. Çocuklar bile ona takılıyor, uzaktan koro halinde Zühtü'yü söylüyorlardı. Sadık da ağıza alınmaz küfürler eder, hatta dövmek için saldırdığı da olurdu.

Havalar iyice soğumuştu. İki günden beri aralıksız yağan kar her yanı beyaza bürümüştü.

Sadık'a beceriksizliğinden dolayı sabit bir iş verilmiyor, ara işlere koşturuluyordu. Eline ya kazma, kürek, ya da süpürge verilirdi. İki günden beri de kentin yarısından fazlasını içine almış fabrikanın yollarındaki karları temizliyordu. Çok soğuktu o gün. Kalın giydiği halde üşüyordu. Böğründe hafif bir sızı vardı.

Yolların karlarını temizleyen işçileri kontrol eden çavuşları Frank, Sadık'ın hâlâ çalıştığını görünce acıyarak baktı:

«Öl desen ölecek zavallı. Arkadaşları çoktan kaçıp sinecek sıcak bir yer buldular, bu hâlâ çalışıyor.» dedi yanındakine.

«Gönder gitsin soyunma yerlerine.» dedi öbürü.

Frank, Sadık'ın hizasına gelince arabayı durdurdu:

«Hello!» diye bağırdı arabadan inmeden.

Sadık küreği omuzuna koyup ona doğru koştu.

«Haydi paydos! Soyunma yerine gidip ısın biraz. Saat ikiden önce eve gitmek yok, oldu mu?»

«Oldu.» dedi Sadık. Teşekkür etti ve soyunma yerine doğru seğirtti.

İçerisi sıcacıktı. Sırtını sıcak kaloriferlere dayayıp oturdu. Böğründeki sızı azalınca, ellerini, yüzünü yıkayıp giysilerini değiştirdi. Atkısını başına dolayıp çıktı. Dışardaki soğuk içini bulandırdı. Koşar adımlarla lojmana doğru yürümeye başladı. Odasına girdiğinde beraber kaldığı iki arkadaşı yemek yiyordu. Onun içeri girdiğini görünce birbirlerine bakıp gülüştüler.

Sadık akşamdan artan, dolaptaki yemeğini çıkartıp yemeye başladı.

Mehmet, masanın altında Ramazan'ın ayağına basarak başla işaretini verdi.

Ramazan, iri ekmek parçasını önündeki yemeğin suyuna batırıp ağzına tıktıktan sonra:

«Bugün kafaları çekelim mi Sadık?» dedi.

Sadık ses etmeden yemeye devam etti.

«Masrafların hepsini Mehmet ödeyecek.»

«Ben ödeyeceğim, ama bir şartla.»

«Bırak mızıkcılığı. O şart da neyin nesi?» diye çıkıştı Ramazan.

«Sadık Zühtü oynayacak!» dedi o da.

Sadık Zühtü sözcüğünü duyar duymaz lokması boğazına tıkandı. Gözlerini Mehmet'e dikip baktı.

«Oynar oynar,» dedi Ramazan. «Sadık'tan iyi kim Zühtü oynayabilir.»

«Sadık aceleyle lokmasını yutup:

«İkiniz de orospu çocuğusunuz. Sizin...»

«Çüüüşş!» dedi Mehmet.

«Ulan eşek herif sana insan gibi söz söyledik! Ne

var yani biraz eğlensek? Altı üstü Zühtü çalacak, sen de kıvıracaksın!»

Sadık bastı küfürü.

«Ulan ne küfür ediyorsun. Sen masrafları karşıla ben oynarım.» dedi Ramazan, oturduğu yerde hem oynuyor, hem de Sadık'ı azdırmak için «Haydi Zühtü, ben sana yandım Zühtü.» diye türkü söylüyor, Mehmet de el çırpıyordu.

Sadık iyice çileden çıktı. Elinin baş parmağını avucunun içine alıp, yumruğunu sıktı. Dilini de iki kat ederek dişlerinin arasına aldıktan sonra, Ramazan'a vurmak için yumruğunu kaldırdı. Daha eli havadayken Ramazan sandalyesiyle birlikte sırt üstü düştü.

Mehmet oturduğu yerden fırlayıp, odanın musambasının üstünde yatan Ramazan'ın yanına çöktü. Başını kaldırıp dizine koydu:

«Ramazan Ramazan ne oldu sana?» Sadık'a bakıp: «Ne yaptın ulan, neyle vurdun, yoksa bıçak mı batırdın ne bok yedin?» dedi bağırarak. «Şimdi kodeste bol bol Zühtü oynarsın artık.»

Sadık ne olduğunu anlamadan bakmaya başladı.

«Dört çocuğu var. Bak öldürdün elin adamını! Ayı herif! Şimdi boku yedin! Ben polisleri çağırayım gelsinler! Durup dururken vurup öldürdün adamı! Ben de tanığım! Ramazan Ramazan beni duyuyor musun? Birşeyler söyle, gözlerini açıp bir bak hele! Bak adam ne halde! Yüzü morlaştı elleri de buz kesti. Öldürdün ulan it, öldürdün adamı! Bu işlediğin suçun ne kadar cezası var biliyor musun? Bilmezsin, çünkü mağarada büyüdün! Vallahi sen yandın. Ramazan'ın çocuklarını öksüz bıraktığın gibi, seninkiler de öksüz kaldı sayılır. Ben polislere telefon edeyim bari.»

Mehmet'in korku dolu sözleri Sadık'ı iyice pusturdu. Çocukları geldi gözlerinin önüne. Ramazan'a

el kaldırdığına bin pişman oldu. O ara, Ramazan bir iki inledi. Mehmet başını kaldırıp, sanki yukarıdaymış gibi yüksek sesle:

«Sana şükürler olsun ulu Allahım. Ramazan Ramazan nasılsın, bir yerin ağrıyor mu, doktor çağırayım mı? Hele bir şeyler söyle, konuş hele!»

Ramazan başını sağa sola salladı, elini usulca kaldırıp anlamsız sesler çıkartmaya başladı.

Mehmet, Sadık'a baktı. Ölü gibi kıpırtısızdı. Dirseklerini masaya dayamış, başı ellerinin arasında oturuyordu.

«Sadık Sadık!» diye bağırdı.

Duymadı.

«Duymuyor musun ulan namussuz?»

«Sadık uykudan uyanıyormuş gibi gözlerini kırpıştırarak başını sesin geldiği yöne çevirdi.

«Şansın varmış, kurtuldu. Kalk biraz su getir içirelim!»

Sadık'ın içi aydınlandı bu kez. Ölü gibi yüzüne canlılık geldi, sönük gözlerinde ışık belirdi. Oturduğu sandalyede hafifce kıpırdadı. Bütün damarları harekete geçti. Avuçları gevşedi. Sıkı sıkı tuttuğu ekmek parçasını masaya bıraktı. Gözlerini Mehmet'e dikip baktı.

«Ulan salak salak ne bakıyorsun öyle! Su getir su!»

Sadık masadaki bardağı alıp kalktı. Gözleri hâlâ Mehmet'teydi.

«Önüne bak önüne!» diye gürledi Mehmet.

Sadık sendeleyerek bardağı doldurup getirdi. Ramazan'a bir kaç yudum içirdikten sonra, kucaklayıp yatağa taşıdılar.

«Polis polis!» dedi Ramazan cılız bir sesle, gözlerini yarı açıp onlara baktı.

«Yorma kendini. Rahatına bak!» dedi Mehmet ve elindeki mendille Ramazan'ın alnını sıvazladı.

«Mehmet.» dedi yorgun bir tarzda «Mehmet kardaşım, çabuk polis çağır. Bu domuz az kalsın dört çocuğumu öksüz bırakacaktı. Bağla bu kâfirin ellerini, polise teslim et!»

«Hele şükür sana bir şey olmadı ya!»

«Çok şükür, ama sen polisleri çağır! Götürüp tıksınlar içeri orada bol bol Zühtü oynasın pezevenk!»

«Sakin ol biraz. Polis meselesini de bırak. Bu eşeğin de beş çocuğu var. Barı onlara acı!»

«Nesine acayacağım! Bana vururken, benim çocuklarıma acıdı mı?»

«Hele sen biraz uyu!» dedi ve yorganı Ramazan'ın başına kadar çekti.

Sadık yeniden huzursuzlaştı. Bir şeyler söylemek istediyse de bir türlü becerip söyleyemedi. «Polise vermesin diye yalvarsam mı?» diye düşündü. Mehmet kolundan çekip masanın çevresindeki sandalyelerden birine oturttu. Bir tane de kendi altına alıp iyice sokuldu. Sesini alçaltarak:

«Ne olacak şimdi, ne yapalım bu adamı? Eğer şikâyet ederse seni içeri atarlar, çoluk çocuğun orta yerde kalır. Sefil, perişan olurlar. Ben sizi barıştırayım!»

Sevindi. Bıyığının üstünde biriken suları silme cesaretini buldu kendisinde. Umutla Mehmet'e baktı:

«Sahi mi diyorsun, barışır mı?» dedi.

«Sen o işi bana bırak! Yalnız kesenin ağzını biraz gevşeteceksin.»

«Nasıl?»

Mehmet, Sadık'a biraz daha sokuldu. Ağzını kulağına dayayarak:

«Verirsin birkaç kuruş, şikâyetçi olmaz.» dedi.

«Ne kadar?»

«Ne bileyim ben. Bin, bin beşyüz. Ona bağlı.»

«Ovvv!» dedi Sadık.

«Ne ovu ulan. Az kalsın adamı öldürecektin. Aslında ben sana değil, çocuklarına acıyorum. Yoksa billahi karışmam. Şikâyet etsin. Ben de tanığım. O zaman görürsün ovu movu. Ananı bellerler!»

«Vallahi elim deymedi bile! Nasıl oldu anlamadım!» dedi usulca.

«Demek elin bile deymedi, kendiliğinden ölüp dirildi? Ben karışmıyorum. Şikâyet etsin. Şimdi de eli deymemiş.» dedi Mehmet ve elini yattığı yerde inleyen Ramazan'a uzattı: «Allaha şükret ki ona bir şey olmadı. Vurdun adamın kalbine, durdurdun. Bilmez misin ki kalp durunca insan ölür. Kalp dediğin şu masadaki saat gibi tik tak tik tak çalışır. Durunca ne olur? İnsan ölür! İşte Ramazan'ın ki de öyle oldu. Vurup durdurdun. Ama Allah, senin ve onun çocuklarına acıyıp kalbi tekrar çalıştırdı. Sende yaptığın hatayı tamir et. Al adamın gönlünü. Eğer inat edersen onu hastaneye, seni de polise teslim ederim. O zaman on bin mark versen de kıymeti kalmaz.»

«Benim param yok ki?» dedi Sadık.

«Bankaya gideriz, bankadaki parandan çeker verirsin. Daha olmadı kredi açarsın. Bundan basit ne var. Eğer iş mahkemeye intikal ederse, öldürmeye teşebbüs suçundan en az on yıl verirler. Ben de dinimi yıkıp yalan söyleyemem, doğrusunu söylerim.»

Sadık fena sıkıştırıldığını anladı. «Ya onlara avantayı vereceğim ya da karakollarda, mahkemelerde sürüneceğim,» diye düşündü.

«Haydi gidelim, saat geçiyor. Biraz sonra banka kapanır.» dedi Mehmet ve kalkıp ceketini giydi.

Sadık elini atıp her zaman eskimiş ceketinin ce-

binde taşıdığı banka cüzdanını yokladı. Isteksiz kalkıp dışarı çıktı. Mehmet'in arabasıyla gittiler bankaya.

«Bak Sadık,» dedi Mehmet. «Her şeyden önce çocuklarını düşün! İçeri atılırsan onlar da, sen de perişan olursunuz, ona göre. Beni de unutma. Anlıyorsun değil mi?»

Sadık isteksiz, yorgun arabadan inip bankaya girdi. Kötü şartlar altında çalışıp biriktirdiği parasını onlara vermeye niyetli değildi. Fakat başka çaresi yoktu. Biri şikâyetçi, diğeri tanığdı. Elindeki cüzdanı memura uzatıp, «bin mark.» dedi. Sonra da verilen paraları cebine koyup yorgun adımlarla arabaya doğru yürüdü. Araba ara sokaklardan akar gibi lojmana doğru ilerlerken, Sadık koluyla gözlerini sildi. Mehmet de becerikliliğinin verdiği sevinçle bağıra bağıra şarkı söylememek için çok çaba harcıyordu.

Lojmandaki odalarına geldiklerinde, Ramazan kalkmış namaz kılıyordu. Sadık ilk görüyordu Ramazan'ın namaz kıldığını. Yatağının kenarına ilişip oturdu.

Ramazan'ın namaz kılışı uzun sürmedi. İki yanını selâmlayıp bitirdi. İnliyerek yatağına girdi.

«Nasıl hissediyorsun kendini?» dedi Mehmet, Ramazan'ın yatağına sokuldu.

«İyi değilim! Kalbim kötü çarpıyor. Nefes alırken iğne gibi batıyor.» dedi.

«İnşallah bir şey olmaz. Bak kurtuldun çok şükür.»

«Sen gene de polislere haber ver. Bu adamdan şikâyetçiyim!»

«Yorma kendini! Polis meselesini de unut. Buna da yazık. Bir sürü çoluk çocuğu var. Sen davacı olma, o da senin gönlünü alsın.»

«Ne anlatıyorsun sen be? Git şurdan yahu, ada-

mın kafasını bozma! Sonra bu iş şakaya gelmez. Adam boşu boşuna beni öldürecekti, sen de tutmuş vaz geç diyorsun!»

«Peki bu zavallıyı götürüp hapise atsalar, çocukları ortada kalsa, bir Müslüman olarak için sızlamaz mı? Sızlar biliyorum. Çünkü, sen aptestli, namazlı bir adamsın, bağışla. Gel büyüklük sende kalsın.» dedi Mehmet ve demlediği çayı masaya koydu. Çaylar içildikten sonra, Mehmet işaret edip Ramazan'ı dışarı gönderdi. Sadık'a dönüp:

«Ver bakalım, ne kadar aldın bankadan?»

«Bin markım vardı, aldım.»

«Bin yeter dürzüye.»

«Sekiz yüz verelim bari. Harçlığım yok.»

Mehmet, Ramazan içeri girmeden parayı almak istiyordu. Aceleyle:

«Ver haydi! Kabul edeceğini sanıyorum.» dedi ve kalkıp Sadık'ın tepesine dikildi. Sadık cebinden çıkarttığı paraların sekiz yüzünü verdi. İki yüzünü de cebine geri koyarken:

«Ya bana.» dedi Mehmet.

İki yüzlüğün birini uzattı.

«Sabahtan beri seni kurtarmak için uğraşıyorum, dilenciye sadaka verir gibi bana sadaka veriyorsun. Ben olmasaydım ne olurdu biliyor musun?»

Sadık cebine koymak istediği elini yoldan çevirip öbür yüzlüğü de uzattı.

Mehmet paraları kaçırır gibi alıp cebine koydu:

«Bana bak! Eğer bu olay hakkında bir tek kelime anlatırsan, namussuzum seni mahvederim! Ramazan da seni her an polise verebilir! Unutma! Bu olay bu odadan dışarı çıkmayacak! Anladın mı? Ne sen Ramazan'a vurdun, ne de para verdin tamam mı

ulan?» dedi, küt parmağını Sadık'a uzatıp salladı.

«Tamam tamam.» dedi Sadık.

Ramazan oflıya, inliye gelip yatağına uzandı.

«Haydi bakalım, git çarşıda biraz dolaş!» dedi. Mehmet ve Sadık'ı kapıya doğru itti.

Usulca odadan çıktı. Merdivenleri tembel tembel inip dış kapıya geldi. Rüzgârın şiddeti kesilmiş, lapa lapa kar yağıyordu. Hava erkenden kararmış sokaklar da tenhalaşmıştı.

Mehmet, Sadık'ı izliyordu. Onun loş sokaklara dalıp gittiğini görünce, merdivenin basamaklarını koşarak çıkıp odaya girdi.

Ramazan yataktan doğrulup:

«Gitti mi?» dedi.

«Gitti gitti! Bravo sana! Muazzam rol yaptın. Esas seni artist yapmalı! Aferin!»

«Ne kadar alabildin?»

Mehmet susup Ramazan'ı süzdü. Paraları onunla eşit paylaşmaya niyeti yoktu.

«Altı yüz.» dedi.

«Dördünü isterim.» dedi Ramazan.

«Nedenmiş o? Üçü sana, üçü bana! Anlaşmamız da öyle değil miydi?»

«İyi iyi, öyle olsun. Bir dahaki sefere de sen rol yaparsın!»

«Onu bir daha oyuna getireceğimizi sanmam.» dedi Mehmet.

«Haydi be salağın tekidir o. Allahtan korkma her türlü oyuna getir. Görmedin mi nasıl inandı? Nerdeyse kalbi duracaktı kerizin.»

«Neyse al sen şu üç yüz markı. Başka zaman bir yolunu bulup bir film daha çevirirız seninle. Ben şimdi usulca karıların bulunduğu yere gidiyorum. Hoşça kal.»

Ramazan yataktan fırlayıp kalktı:

«Bekle ben de geliyorum. Bensiz nereye gidiyorsun?» dedi.

Sadık bir süre dolaştı. Oda arkadaşlarının kendisine oynadığı oyun affedilemezdi.

«Bir son vermeli bu maskaralıklara» dedi, ve Seler Sokağı'ndaki kahveye girdi. Bir fincan kahve alıp köşeye çekildi. Önce Zühtü türküsünün sözcüklerini düşündü. Sonra da mırıltı halinde:

«Haydi Zühtü, ben sana yandım Zühtü.» dedi ve sustu. Ne eli titredi, ne de kalbi göğüs kafesini dövdü. Tekrarladı Zühtü'yü bedeninin her hangi bir tepki göstermesini bekledi. Gayet normaldi. Olağanüstü bir durumun olmadığını görünce, sesli sesli güldü. Çevredekiler başlarını çevirip baktılar. Aldırmadı. Sesini yükseltip Zühtü'yü tekrar söyledi. Herkes duydu ama, ne dediğini anlamadı. Kahvesini içip çıktı. Zühtü'yü söyleyerek lojmana doğru yürüdü. Kapıyı sertçe açıp odasına girdi. Arkadaşları yoktu. Bavulunu açıp, iki yıldan beri el sürmediği kavalını çıkarttı. Ceketinin ucuyla sildi ve başladı Zühtü'yü çalmaya. Odanın kapısını da sonuna kadar açtı. Kavalın sesi lojmanın her yerinde duyuluyordu. Sadık çevresini sarıp şaşkınlıkla bakanlara aldırmadan, hem çalıyor, hem oynuyordu. Lojmanda kalanların hemen hemen hepsi de oradaydı. Kimi acıyarak bakıyor, kimi de gülüyordu. Bazıları da:

«Yazık oldu zavallıya. Çok takılıyorlardı.» diye birbirlerine fısıldadılar.

Sadık epeyce çalıp oynadı. Sonra da:

«Bu günlük yeter. Geç oldu, sabahçıyım. Başka zaman yine çalarım. Haydin iyi akşamlar.» dedi ve kavalı yastığının altına koydu.

Ramazan'la, Mehmet de kalabalığın arasındaydı. Hayretle Sadık'a bakıyorlardı.

KAÇAK İŞÇİ

Polisler, kollarındaki kelepçeyi uçağa bindirdikten sonra açtılar. Sivil olanı kolundan çekip boş koltuklardan birine oturttuktan sonra:

«Buyrun bay Şeyhmus Yurdseven pasaportunuz.» dedi yılışarak.

Şeyhmus ona bakmadan pasaportu aldı. Gözleri perde perde buğulandı.

«Geçmiş olsun arkadaş.» dedi yanında oturan adam ve sigara paketini uzattı. «Suçun neydi?»

Şeyhmus, usulca başını kaldırıp adama baktı. Uzattığı paketten bir sigara aldı. Doluydu. İçini dökecek birini aramıştı hep. İşte meramını anlatacak birini bulmuştu. Ses tonunu alçaltarak:

«Suçum ekmek parası için çalışmaktı. Turist olarak gelmiştim. Kaçak işçiydim. Memlekette hiçbir şey bırakmadım. Köylüyüm. Bir öküzüm, iki de keçim vardı. Sattım. Tarlamı rehin verdim. Yetmedi. Karımın boynunda anasının armağanı bir altın vardı onu da sattım. Zor yetti bu pasaporta, bilete.» dedi ve elindeki pasaportu adama gösterdi. «Düştüm yollara. «Taşı, toprağı altın.» dediler Almanya'nın. «Her yerde iş var, bas düğmeye al maaşı.» dediler aldandım. «Cennet orası» dediler, inandım. Sefil perişan olacağımı hiç düşünmedim.» Sustu bir ara. Eliyle gözleri-

ni sildi. Yaktığı sigarasından kuvvetli bir nefes çektikten sonra: «Kış yaman olur bizim dağlarda. Zalim eser rüzgâr. Savurur karı. Tıkar yolları, geçitleri. Aylarca komşudan komşuya gidilmez olur. Kapanıp kalırız köstebek yuvalarına benzeyen evlerimize. Çok soğuk olur evlerimiz. Soba, kalorifer tanımayız. Kömür, odun nedir bilmeyiz. Dağlarımız tekmil taşdır, kayadır. Derman için bir ağaç bulunmaz. Hayvanlarımızla birlikte otururuz... Kaloriferimiz, sobamız onlardır. Bir kaç baş hayvanı olmayanın yaz olsun, kış olsun hali yamandır. Ben öküzü de, keçileri de sattım. Bu yıl kışın çok sert olduğunu duydum. Soğuk onları açlıktan daha fazla etkilemiştir. Kim bilir nice oldu halleri şimdi.

«Oğlum altısını geldiğimde bitirmişti. Bu yıl okula başlayacak. Sana okul çantası, kalem, defter getiririm demiştim. Sevincinden ne yapacağını bilmiyordu. Serçe gibi etrafımdan sekip durmuştu. Bir de yaşlı anam var. Yaşını kendisi de bilmez. Romatizması iyice azmıştır şimdi. Kendimi bildim bileli ağzında bir tek dişi bile yoktur. Çalışıp para kazanacağıma emin olduğum için; «Ana,» dedim. «Gelince dişlerini yaptırırım. Yemeklerini rahat yersin.» «Amaan! Yok yok. Şurada kaç gün ömrüm kaldı ki? Ölür mölürüm de bir etek para boşa gider! Şimdiye kadar idare ettim. Yediklerimin tadını, lezzetini alamadan doyurdum karnımı. Kuru ekmek damaklarımı parçalayıp, boğazımı yırtarak iniyor mideme ama, yine de istemem. Şurada ne kaldı ki? İdare ediyorum işte.» demişti. En büyük arzum onun dişlerini yaptırmaktı. Istediği kadar yok desindi, dinlemeyecektim.

Beni asfalt yola kadar uğurladı. Sarıldı boynuma:

«Aman oğlum gider gitmez kendine bir iş bulup çalış. Kazancının kıymetini bil. Sakın araba alayım

deme. Tutumlu ol. Parasız kalıp sefil perişan olma gurbette. Beş, on kuruş biriktirip tezden dön. Çocuğa önlüklük, bana da biraz kına getir. Git Hızır yoldaşın olsun.» dedi, ağladı. Umutlarım yıkıldı kardeş. Kendimi ve onları perişan ettim.

«Beş ay oldu geleli. Köydekilerden hiçbir haber almadım. Geldiğimde karım yeni doğum yapmıştı. Mini mini, cılız bir kızdı. Ondan ayrıldığımda dokuz günlüktü. Anamın adını vermiştik. Karım da hastaydı. Çok kan kaybetmişti. Sapsarıydı. Köyde doktor, hemşire yok. Ebe yok. Kent uzak. 70 kilometre. Hastalarımızı hayvanlarla taşırız iki saatlik asfalt yola. Saatlerce bekleriz bir otobüs, bir minibüs ya da yüklü bir kamyon gelsin de hastamızı doktora yetiştirelim. Kışın, karla kaplı dağ yollarından hayvanlar gidemez. Sırtlarız hastalarımızı. Nice çocuklar babalarının, nice gelinler kocalarının sırtında can verdi. Sayısını bilen yok. Araç beklerken de yol kenarında ölenlerin sayısı az değil.

«Geldiğim gün, trenden inince istasyonun görkemli yapısında bir türlü çıkış kapısını bulup çıkamadım. Dolaştım bir süre. O ara birisi koluma yapıştı:

«Yahu hemşerim sen bizim oraların insanına benziyorsun. Memleket neresi?» dedi. Söyledim ilimi, ilçemi. Güldü, elini omuzuma attı: «Bilirim» dedi. «Tanırım memleketimin adamını. Gözlerinden, tipinden, duruşundan tanırım. Ben de oralıyım. Kentte kalıyorum. İyi bilirim köylerinizi. Halkı yoksuldur ama, tutkundur, misafirperverdir. Çok gelip gitmişim oralara. Akrabalarım da var orada.»

Hiçbir tanıdığım olmayan bu yaban elde bir hemşeriyle karşılaştığım için mutluydum. Sarıldım boynuna, öpüştük. Ellerini öpmek istedim, mani oldu. Koluma girdi, çıktık istasyondan. Yakındaki bir biraha-

neye girdik. Trenden iner inmez bana yardım etmek için, sanki tanrı tarafından gönderilmiş bu adama karşı bambaşka bir saygı duymaya başladım. İçimdeki umutlar da gittikçe büyüdü.

Memleketin durumunu, insanların yaşamını, pahalılığı, zamları sordu. Anlattım, bildiklerimi. İkinci bira bardaklarını da içince:

«Haydi seni Alman arkadaşıma götüreyim. Yarın iş başı yapman mümkündür. Yürü gidelim» dedi hemşerim, çıktık.

Önce otobüse, otobüsten inip tramvaya bindik. Bir süre de yaya yürüdükten sonra büyük bir inşaata geldi. İnşaatın geniş alanında duran barakalardan birinin kapısını çalıp girdik. İçeride, önündeki masayı kucaklamış gibi oturan iriyarı, sarışın Alman görkemli gövdesini çevik bir hareketle kaldırıp, hemşerime doğru yürüdü:

«Ooo Siri,» dedi. Hemşerimin adının Sırrı olduğunu öğrenmiş oldum. Beni tanıştırdı. Alman kuvvetini dener gibi elimi sıkıp: «Tak,» dedi. Ben de ona, «Tak.» dedim. Oturduk. Karşılıklı konuştular ikisi.

«Haydi gözün aydın, işin oldu.» dedi hemşerim. «Sabah hemen işbaşı yapacaksın. Seninle beraber çalışan başka Türkler de var. Onlarla samimi olmamaya bak. Turist olduğunu sakın söyleme. Anladın mı? Bu arkadaş sana her hafta sonunda avans olarak biraz para verecek. Hesabını da inşaat bittikten sonra yaparsınız. Kalk sana yatacağın yeri gösterelim. Herhangi bir isteğin olursa çekinmeden bu arkadaşa söylersin. O sana her yönden yardımcı olacaktır. Çok dürüst bir arkadaştır. Hakkını yemez, korkma. Bir de üzerinde fazla para varsa bana ver, ya bankaya götürürüm ya da bende kalır. Çaldırırsın, kaybedersin.» Elli markım olduğunu söyledim.

«Haftaya kadar yeter sana. Fazla harcama. Paranın kıymetini bil.» dedi.

Yatacağım yer, tekerlekli bir barakaydı. İçeri girer girmez ağır küf kokusu bizi karşıladı. İçeride, bir masa, iki sandalye, yemek pişirmek için bir elektrikli ocak vardı. Ocağın yanında da ufak bir buzdolabı duruyordu. Her şey toz toprak içindeydi. Kapının ardına asılmış, portakal renginde, yer yer beton lekeleriyle beneklenmiş kalın bir yağmurluk, yerde biri yatık, biri dik sarı renk lastik çizmeler duruyordu.

«Burası yalnız sana ait. Herhangi bir ihtiyacın olursa, çekinmeden o arkadaşın yanına gidersin. Adı Gerhard'dır. Unutma. Gerhard. Biraz zor ama birkaç kez tekrarlarsan öğrenirsin. Gerhard, Gerhard. Söyle bakalım Gerhard.»

Defalarca tekrarladım. Dilim alışmıştı Gerhard demeye. Doğru olarak telaffuz edebiliyordum. Sonra birlikte alış verişe gittik. Çay, şeker, peynir, ekmek aldık. Bir süre daha yanımda kaldı. hemşerim. Epeyce nasihat verdikten sonra buluşmak üzere ayrıldık.

Saatlerce uğraşıp barakamı temizledim. Yorganın yüzünü söküp ters çevirdim. Böylece kirli yanı içte kalmış oldu. Bir de çay yapıp peynir, ekmekle karnımı doyurdum. O ara Gerhard geldi. Bana sarı bir miğfer getirmişti. Birşeyler konuştu ama anlamıyordum. Barakayı süzdü. Yaptığım temizliği beğendiğini anlatan hareketler yaptı, elini asker usulü başına götürüp beni selamlayıp gitti. Ben de soyunup yatağıma girdim. Yorgandaki ağır ter, küf kokusuna aldırmadan, üç günlük yolculuğun verdiği yorgunlukla uyumuşum.

Sabahın erken saatlerinden, akşam karanlık çökene kadar, günde on saat isteyerek çalışıyordum. Gerhard benden çok memnundu. Her cumartesi elime

yüz mark sıkıştırıyordu. Bu paranın yarısıyla bir dahaki cumartesine kadar geçinmeye çalışıyordum, geçinebiliyordum da.

İki ay çalıştıktan sonra Gerhard'a, bir Türk işçisinin yardımıyla aileme biraz para göndermek istediğimi söylettim. İtiraz etmedi. Beş yüz mark verdi, postaladım. Dördüncü ay bitince de Gerhard'dan beş yüz mark daha alıp gönderdim. On gün sonra Gerhard gece yarısı yanında başka bir Türk barakama geldi. Hemen giyinip gitmemi söylediler. Birazdan polis baskın yapacakmış, yakalanırsam önce hapise, sonra da yurt dışı ederlermiş. Gerhard elime üç yüz elli mark verdi: «Sonra hesaplaşırız. Şimdilik bunları al. Bir kaç gün uğrama buraya.» dedi.

Tenha, soğuk gecede düştüm sokaklara. Sabaha kadar dolaşıp durdum. Üç gün çok zor geçti. İnşaata tekrar gittiğimde, Gerhard yoktu. Başka bir Alman beni karşıladı. Almanca bilmediğimi görünce Türk işçilerinden birini çağırtıp, burada kaçak işçi çalıştırılmadığını, kaçak işçi çalıştıranların hapse atıldığını, eğer bir daha gelirsem polise verileceğimi söyledi. Tüm umutlarım yıkılıvermişti. Ne yapacağımı, kimlerden yardım isteyeceğimi şaşırmıştım. Aklıma hemşerim geldi. Onu bulurum umuduyla istasyona koştum ama onunla ilk karşılaştığım günden sonra bir daha göremedim.

Aç kalmamak için elimdeki paramı idareli harcıyordum. Yavan ekmek, suyla tam yirmi gün sokaklarda süründüm. Gündüzleri mağazalara girerek ısınma olanakları vardı. Gece olunca felaketin büyüğü başlıyordu. Bir gece yarısı beni baygın, yarı donmuş olarak bir evin bodrum katının kapısında bulup hastaneye kaldırmışlar. Bir aydan fazla te-

davi gördüm. Sonrası gördüğünüz gibi.» dedi ve başını eğip düşünmeye başladı.

O ara uçağın hoperlörlerinden hostesin sesi duyuldu:

«Sayın yolcularımız, uçağımız Atatürk hava limanına inmek için alçalmaya başlamıştır. Lütfen kemerlerinizi bağlayıp, sigaralarınızı söndürünüz ve koltuklarınızı dik duruma getiriniz...»

Şakir Gürmeşe evde iyice bunalmaya başladı. Pencereye gidip bir süre sokağa baktı. «Mis gibi hava.» diye düşündü. İçinde dışarı çıkıp Ren nehrinin kıyılarında dolaşma arzusu doğdu. Aceleyle banyoya girip traş oldu. Giyindi, saçlarını özenle taradı:

«Necla, Necla!» diye mutfaktaki karısına seslendi.

Karısı masanın üstüne yığdığı yeşil fasulyeleri ayıklıyordu.

«Buyur bey. Birşey mi istedin?»

«Şöyle bir dolaşalım diyecektim.»

«Boş değilim. Şunlar bir haftadır bekleye bekleye sararmışlar Ayıklayıp akşama hazırlayacağım.» Oturma odasına geldi.

«Bunaldım oturmaktan. Haydi bırak onları çıkalım. Sonra yaparsın!»

«Sen çık dolaş. Benim çok işim var. Bir sürü çamaşır yığıldı. Akşama kadar ancak bitirebilirim.»

Şakir ses etmeden yazlık sandallarını ayaklarına geçirip, usulca çıktı. Kapıda dikilip bir süre mahalleyi seyretti. Sokakta park etmiş arabaların arasında oynaşan coçuklara hayran hayran baktı. Sonra Ren'in bulunduğu yöne yürüdü.

Pazar yerine geldiğinde, bankada çalışan sarışın kızla karşılaştı.

«Merhaba Şakir. Nereye böyle?»

«Şöyle Ren'in kıyılarına doğru.»

«Yalnızsın. Necla nerede?»

«Evde. Çok işi varmış. Gelmedi.»

«Baya şıksın. Necla seni yalnız bırakmamalıydı.»

«Hava çok güzel değil mi?» dedi Şakir ve ellerini arkasında birleştirip, ayak uçlarının üstünde bir iki yaylandı.

«Ooo evet. Eşsiz.»

«Şu güneşe, şu gökyüzünün maviliğine bak. Biliyor musun, içimden şiir okumak ya da şarkı söylemek geliyor.»

«Dene öyleyse.» dedi genç kız ve sesli sesli güldü.

«Gel seninle Ren kıyılarına gidelim. Hava almış olursun.»

«İyi olurdu, ama bugün çok işim var. Teklifin için çok teşekkürler.»

El sıkışıp yıldılar.

Werth Sokağı ile Deich Sokağı'nın kavşağındaki trafik lambası bozuktu. Karşıya geçmek için hayli bekledi. Vızır vızır geçen arabaların sonu gelmiyordu. Kızdı. «Tüm kentin arabaları bu yolu seçmişler. Başka yol yok sanki.» diye düşündü.

Zor attı kendisini karşı tarafa. Dönüp yola baktı. Arabalar tespih gibi ard arda dizilmiş, yıldırım gibi gelip gidiyorlardı. Ses etmedi. Başını sallamakla yetindi.

Maden taşıyan motorlular, akıntıya karşı kendilerini yırtarcasına zorluyorlardı. Ren'in karşı kıyısında otlayan koyun sürüsüne takıldı gözleri. Sürünün arasında kuzuları görmeye çalıştı. Görünürde kuzu yoktu. Bakışlarını kıyı boyunca uzanan yeşillikleri süsleyen papatyalara kaydırdı. Az ötede bir küme sa-

rı çiçek rüzgar değdikçe nazlı nazlı sallanıyordu. Sokulup birini kopardı. Bir kaç kez üst üste kokladı. Beğendi kokuyu. Bir tane daha koparttı. Bir an hepsini koparmak istedi, ama vazgeçti. «Dönüşümde koparıp Necla'ya götürürüm.» diye düşündü. Çiçekleri alan Necla'nın sevincini, görür gibi oldu. Keyifli keyifli güldü. Sonra bildiği bir şarkının sözcüklerini mırıldanarak yürüdü.

Bir yanda Ren'in bulanık suları, bir yanda yazlık bahçeler ve içindeki küçük evlerin çevirdiği yol uzanıp gidiyordu. Yolun kenarındaki bankların birine, iki yaşlı hanım oturmuş güneşleniyorlardı. Önlerinden geçerken durdu. Sokulup kibar bir şekilde selâmladı ve elindeki çiçeklerden, birer tane verdi. Sevindiler. Kadınların feri çekilmiş gözlerinde bir sevgi parıltısı dolaştı. Buruşuk yanakları, renk değiştirip pembeleşti. İkisi de sevecenlikle teşekkür ettiler. Mutlu mutlu gülümseyerk ardından el salladılar.

Bir kadın köpeğinin ipine tutunmuş, ağır vücudunu zorla taşıyarak tembel tembel yürüyordu. Bir grup bisikletli çocuk Beeckerwerth'den, Laar'a doğru hızla yanından geçip gittiler. Genç bir çift, birbirlerine sarılmış, çimenliklerin üstünde uzanmış öpüşüyorlardı. Bir bayan koşarken düşüp ağlayan çocuğunu susturmaya çalışıyordu. Yaşlı bir çift, birbirlerine destek olmuş geziniyorlardı. Az ileride mahalle komşusu Manisalı Remzi, karısı, kızları ve ikiz oğullarıyla piknik yapıyorlardı. Onlara doğru yürüdü.

«Remzi belden yukarısını soyunmuş, çimenlere serdikleri battaniyenin üstüne uzanmış güneşleniyordu. Karısı mangalı yakmaya çalışıyordu. Büyük kızı kuzu pirzolalarına, tavuk butlarına tuz, biber serpiyordu. Onun küçüğü, yeşil soğan, biber, domatesle

salata yapıyordu. İkizler de çimenlerin üstünde oynaşıp duruyorlardı.

Yaklaşınca durdu.

Remzi de başını kaldırıp ona baktı.

«Şu keyfe bak. Beylerde var mı bu keyf.» dedi.

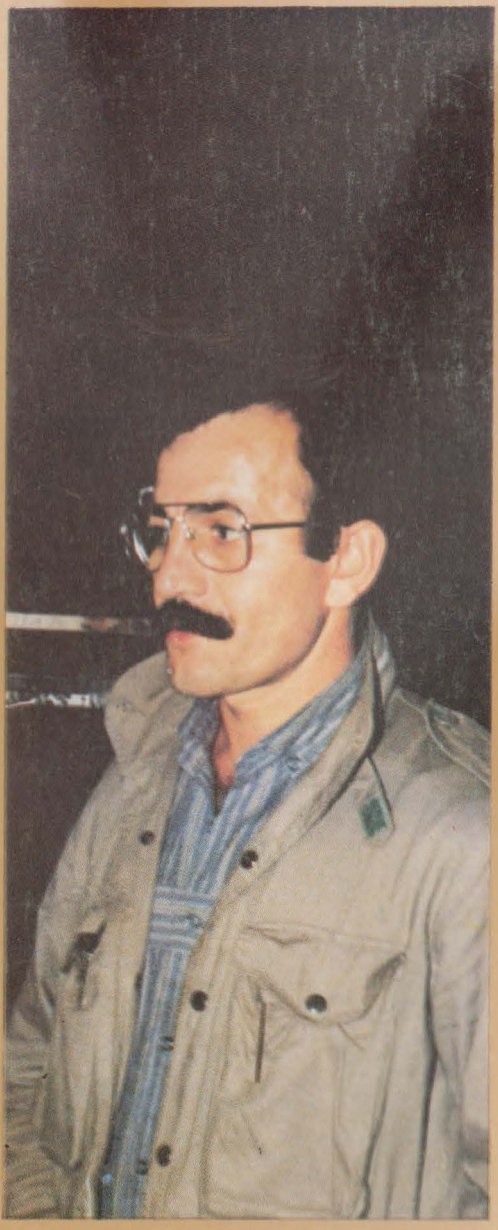
«Yok.» dedi Remzi.

«Buyur otur Şakir ağam.» dedi Remzi'nin karısı ve başından kaymış örtüsünü düzeltti.

«Yaşamak güzel şeydir. Elde fırsat varken bu günleri değerlendirmeli.» dedi Şakir, gözleri Ren'in üstünde eksik olmayan motorlulardaydı. Sonra bakışlarını uzayıp giden yeşilliklere ve üstündeki insanlara çevirip coşkuyla baktı.

Tarihi boyunca gurbette ve gurbetle yaşamış Anadolu halkını bunca etkileyen bir başka ayrılık oldu mu?
İnsanları yurdundan, ailesinden koparan, bir yanda gurbetin, diğer yanda yabancılığın ve ezilmişliğin acılarıyla yoğuran, kişilikleri değiştiren, yüzbinlerce insanı yurduna, içinde yaşadığı topluma ve sonunda kendi kendisine karşı yabancılaştıran büyük göç...
Bir çağdaş efsane...

Murat Karaaslan'ın öykülerinde işte bu efsaneden kesitler izliyor, onu yaşayan sıradan Anadolu insanlarının acılarını, sevinçlerini, sevgilerini ve ümitlerini paylaşıyoruz.

Fotoğraflar: N.Grundmann